

A Kúria középtávú intézményi stratégiája

2019

TARTALOMJEGYZÉK

ALKALMAZOTT RÖVIDÍTÉSEK.....	3
1. BEVEZETÉS.....	4
1.1 A STRATÉGIA FUNKCIÓJA.....	4
1.2 AZ ALAPÉRTÉKEK ÉRVÉNYESÍTÉSE	4
1.3 A KÚRIA ÁLTALÁNOS INTÉZMÉNYI CÉLJAI	5
1.4 A STRATÉGIA KAPCSOLÓDÁSA KORÁBBI TERVDOKUMENTUMOKHOZ	6
2. A KÚRIA ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK ELLÁTÁSÁRA VONATKOZÓ STRATÉGIA	8
2.1 AZ ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLAT EGYSÉGESÍTÉSE.....	8
2.2 A JOGGYAKORLAT-ELEMZÉS RENDSZERE	13
2.3 INTENZÍV KAPCSOLATTARTÁS AZ ALSÓBB FOKÚ BÍRÓSÁGOKKAL.....	17
2.4 AZ ÍTÉLKEZÉS ALAPJOGI DIMENZIÓJA	21
2.5 A SZUPRANACIONÁLIS JOG ALKALMAZÁSA.....	24
2.6 AZ ÖNKORMÁNYZATI NORMAKONTROLL.....	27
2.7 A DÖNTÉS-ELŐKÉSZÍTÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSE	28
2.8 A KÚRIÁN FOLYÓ ÍTÉLKEZÉSI TEVÉKENYSÉG HATÉKONYSÁGA	30
3. A KÚRIA ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK HATÉKONY ELLÁTÁSÁT BIZTOSÍTÓ HÁTTÉR.....	35
3.1 A KÚRIA SZERVEZETE	35
3.2 SZEMÉLYZETI KÉRDÉSEK	38
3.3 A KÚRIA INFRASTRUKTÚRÁJA	40
3.4 INFORMATIKAI FEJLESZTÉSEK A KÚRIÁN	42
3.5 A KÚRIA JOGI SZAKKÖNYVTÁRA	44
4. A KÚRIA KÜLSŐ KAPCSOLATAI.....	46
4.1 A KÚRIA KIFELÉ IRÁNYULÓ KOMMUNIKÁCIÓJA (PR)	46
4.2 A KÚRIA NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI.....	48
4.3 A KÚRIA KAPCSOLATA MÁS HAZAI SZAKMAI-JOGI SZERVEZETEKSEL.....	50
5. HORIZONTÁLIS SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÍTÉSE A STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA SORÁN	54
5.1 A KÚRIA SZEREPE A JOGBIZTONSÁG MEGERŐSÍTÉSÉBEN	54
5.2 FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK	54
5.3 ADATVÉDELMI MEGFELELŐSÉG	55
6. VÁLTOZÁSMENEDZSMENT.....	55

ALKALMAZOTT RÖVIDÍTÉSEK

Abtv.	az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény
Alaptörvény	Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
Be.	a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény
BH	Kúriai Döntések, Bírósági Határozatok
BHGY	Bírósági Határozatok Gyűjteménye
Bszi.	a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény
CAF	Közös Értékelési Keretrendszer (Common Assessment Framework)
EBD	Elvi bírósági döntés
EBH	Elvi bírósági határozat
EJEB	Emberi Jogok Európai Bírósága
EJEE	Emberi Jogok Európai Egyezménye
EU	Európai Unió
EuB	Európai Unió Bírósága
EUMSZ	Európai Unió működéséről szóló szerződés
GDPR	Általános Adatvédelmi Rendelet (General Data Protection Regulation)
Iasz.	az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény
Ibtv.	az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény
Infotv.	az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
Jogi Szakkönyvtár	a Kúria Tóry Gusztáv Jogi Szakkönyvtára
KMB	Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság
korábbi Be.	a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény
korábbi Pp.	a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
KÖFOP	Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program
Kp.	a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény
KÜSZ	a Kúria Ügyviteli Szabályzata
MIA	Magyar Igazságügyi Akadémia
OBH	Országos Bírósági Hivatal
OBT	Országos Bírői Tanács
Ptk.	a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
Pp.	a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
SzMSz	a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzata

1. BEVEZETÉS

1.1 A stratégia funkciója

Stratégiai tervezésre minden olyan intézménynek szüksége van, amely működési céljainak minél hatékonyabb megvalósítására törekszik. A Kúria esetében a törvényi szabályozás egyértelműen meghatározza a célokat, de szükségszerűen marad mozgástér ezek konkretizálására – ilyen konkrét cél a magas színvonalú, egységes és időszerű ítélkezés biztosítása. A stratégiai tervezés igényét az elmúlt évek alkotmányos változásai is felerősítik. E dokumentummal a Kúria bemutatja, hogy miként készül fel a stratégiai céljainak elérésére a változó körülmények között.

A legnagyobb horderejű változás az, hogy az Alaptörvény rögzíti az elkülönült közigazgatási bírósági rendszer létét. A jelen stratégia megalkotása során volt olyan időszak, amikor már a közigazgatási bíróságok felállítására tekintettel folyt a tervezés, ám a vonatkozó törvény hatálybalépésének elhalasztása miatt a végleges változathoz kikerültek ezek a részek. Mindazonáltal a jelen stratégiában szerepelnek azok a lépések is, amelyek a Kúriát az esetleges átalakulásra készítik fel.

1.2 Az alapértékek érvényesítése

A 2013-ban elfogadott intézményi stratégiában (a továbbiakban: korábbi stratégia) is megfogalmazott alapértékek érvényesítése céljából – az igazságszolgáltatási rendszerben zajló változásokra és az igazságszolgáltatás határokön átnyúló jellegének erősödésére is tekintettel – kiemelten fontosak az alábbi feladatok:

- a) A Kúria feladata a jogállamiság, a jogbiztonság és a jogegyenlőség védelme.
- b) A Kúriának biztosítani kell a demokratikus hatalomgyakorlás Magyarország Alaptörvényében (a továbbiakban: Alaptörvény) rögzített elveinek érvényre juttatását, különös tekintettel a bírói függetlenség értékére.
- c) A Kúria az emberi jogokat az Alaptörvényben és a nemzetközi egyezményekben foglaltaknak megfelelően érvényesíti a bírói gyakorlatban.
- d) A Kúria biztosítja az ítélkezési gyakorlat magas színvonalát, egységét, kiszámíthatóságát, és törekszik az igazságosság érvényesítésére.
- e) A Kúria működési és szervezeti rendszerét az átláthatóság és hatékonyság, valamint a bírói hivatásrend által elfogadott értékek és etikai elvek szem előtt tartásával alakítja ki.
- f) A Kúria elkötelezett a korrupciónak ellenálló szervezeti kultúra fenntartása és az integritásszemlélet megerősítése mellett.
- g) A Kúria különös figyelmet fordít az alsóbb fokú bíróságokkal, más igazságszolgáltatási intézményekkel és a bírósági igazgatás szerveivel folytatott párbeszédre.
- h) A Kúria nyitott és kész a szakmai partnereivel folytatott dialógusra, és fontosnak tartja a teljes nyilvánosság más szegmenseivel folytatott kommunikációt.
- i) A Kúria maradéktalanul teljesíti Magyarország Európai Unió tagországi tagságából következő feladatait és aktívan részt vesz a nemzetközi igazságügyi együttműködésben.

1.3 A Kúria általános intézményi céljai

Az alapértékeket a Kúriának a szabályozási környezet változásaihoz alkalmazkodva és az eddigi működési tapasztalatokra tekintettel kell érvényesítenie, ehhez alapvetően három feltételnek kell teljesülni: a magas szakmai színvonalnak, a bírói munka hatékonyságának és a bíróságok felé irányuló közbizalomnak. Egy-egy bírói fórumnak egyidejűleg mindhárom szempont alapján jól kell teljesítenie ahhoz, hogy kielégítse a vele szemben támasztott közjogi követelményeket és társadalmi igényeket.

E megfontolásokra tekintettel a Kúria célja egybeesik a korábbi stratégiában foglaltakkal. A bírósági ügyekben érintettek elemi érdeke, hogy az igazságszolgáltatás szakmai színvonala, hatékonysága és a jogvédelem szintje tovább emelkedjen, és a magyar bíróságok egységes szemléleti keretben értelmezzék az alkalmazandó jogot. Az e területeken elért eredményeket olyan módon kell kommunikálni, hogy azok tovább erősítsék az állampolgárok bizalmát a Kúria és az egész bírósági rendszer iránt.

Az elmúlt években világossá vált az is, hogy a Kúria szakmai irányítási feladatát úgy tudja kellő hatékonysággal ellátni, ha a törvényben biztosított jogegységesítő hatásköreihez olyan jogi szabályozás tartozik, amely világosan elhatárolja, hogy melyek az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke, illetve a bírósági elnökök jogkörébe tartozó tisztán igazgatási teendők, és melyek a szakmai irányítást biztosító, a Kúria elnökét megillető, az egész bírósági rendszerre közvetlenül ható hatáskörök. Mivel a legfelsőbb szintű szakmai irányító tevékenység szükségképpen igazgatási intézkedéseket is maga után von, jogalkotói feladat annak a hatásköri együttműködésnek a szabályozása is, amely biztosítja, hogy a szakmai irányítás eredményességéhez szükséges igazgatási intézkedések kötelezően előírásra kerüljenek. Az igazságszolgáltatás eredményességének legfőbb mutatója ugyanis a magas szakmai színvonalú, országosan egységes jogalkalmazáson nyugvó ítélkező tevékenység, így ennek biztosítása olyan elsőrendű érdek, amit nem írhatnak felül egyéb központi vagy helyi igazgatási érdekek.

A fentiek indokoltá teszik a Kúriának azt a törekvését, hogy a működését közvetlenül vagy közvetve érintő jogszabályok előkészítésében aktív, kezdeményező szerepet töltsön be, amelynek révén pótolhatók a jelenlegi törvényi szabályozás e téren észlelhető hiányosságai.

A jelen stratégia megvalósítási időszakának első harmadában sok bíró eléri a felső korhatárt, illetve számos bírósági vezetői megbízatás megszűnik nyugdíjba vonulás vagy a határozott idejű kinevezés lejáta miatt, valamint 2020. december 31-én letelik a Kúria elnökének megbízatási ideje is. Folyamatban van továbbá az Alaptörvény felülvizsgálata, amely hatással lehet a bíróságokat érintő törvényi szabályozásra is. Az új eljárási törvények várhatóan az ügyérkezés szerkezetének és mennyiségének változását eredményezik, ennek hatása azonban jelenleg nem mérhető fel. Az intézményi – és a várható jövőbeli törvényi – változások közepette ezért a stabilitás megőrzése a legfontosabb stratégiai cél, amely azonban csak teljesen kiépített, egymással való együttműködésre képes és világos jövőképpel rendelkező vezetői stábbal valósítható meg.

A Kúriának a jövőben is megkülönböztetett szerepe lesz az alkotmányos berendezkedés fenntartásában, amelyhez a jelen stratégia a főbb célok és az elérésükhöz vezető út kijelölésével járul hozzá.

A szervezeti átalakítással ellentétben nem külső, hanem az eddigi belső működésből fakadó stratégiai kérdés, hogy milyen szerepfelfogást követ a Kúria a hazai bírósági rendszer egyik csúcsszerveként. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 23-24. §-ai szerinti meghatározás és feladat felsorolás legalább kétféle szerepet enged meg, amelyek nem kompatibilisek egymással. Az egyik a szervezet egységét valló felfogás, amely a teljes bírósági rendszert egy egységként (kvázi „egy bíróságként”) kezeli, ahol az a fontos, hogy a teljes eljárás végén helyes döntés szülessen. Ezt nevezhetjük „javító” rendszernek, ahol a Kúria szinte mindenért felelősséget visel, ami a rendszeren belül történik. E modellbe illeszkedik az a gyakorlat, hogy a Kúria az alsóbb fokú bíróságok bíróival együttműködve dolgoz ki megoldásokat bizonyos jogértelmezési kérdésekben – a lényeg, hogy a bírósági rendszer egésze egységes jogalkalmazási irányt kövessen. Előnye ennek a modellnek, hogy hatékonyan és viszonylag gyorsan biztosítja az egységes joggyakorlatot, fő hátránya pedig, hogy növeli a kúriai bírók munkaterhét, megosztja a figyelmüket.

A másik felfogás a bírósági szintek közötti funkciómegosztásra helyezi a hangsúlyt. Ebben a modellben a bírósági szintek közötti elkülönülés egyben funkcionális elkülönülés is: az elsőfokú („tárgyaló”, bizonyító) bíróságra, a jogorvoslati bíróságra, és a jogegységesítést, illetve a jogfejlesztést biztosító legfelső bíróságra. Itt az egységes szervezatként történő működés helyett a bírók és az egyes bírói szintek autonómiáján van a hangsúly. Az ilyen rendszerben a Kúria a törvényben meghatározott hatásköreinek gyakorlásán túl nem ad tanácsot jogértelmezési kérdésben az alsóbb fokú bíróságoknak, hanem a jogfejlesztő szerepre koncentrálna a legnagyobb horderejű kérdésekben dönt. Előnye ennek a modellnek, hogy a kúriai bírók a törvényi feladataikra tudnak koncentrálni, azt hatékonyabban képesek ellátni, hátránya azonban, hogy a felmerülő új jogalkalmazási dilemmák viszonylag későn kerülnek a Kúria látókörébe.

Tekintettel a nagy jelentőségű új kódexek közelmúltbeli hatályba lépésére és az ebből adódó számos fontos értelmezési kérdésre, a jelen stratégia az előbbi modellből fakadó következmények alapján tervez. A döntésben az is szerepet játszott, hogy az elmúlt évek kúriai szerepfelfogása is ebbe az irányba mutat, azonban a jelen tervezési időszak lejártakor, a majdani vezetésnek érdemes újra átgondolnia a Kúria funkciójára vonatkozó koncepciókat.

1.4 A stratégia kapcsolódása korábbi tervdokumentumokhoz

A jelen stratégia a korábbi stratégia szerves folytatása, amelyet a szemléletmódja és részben a tartalma is tükröz. Ennek megfelelően osztja annak jövőképét, értékfelfogását és tervezési alapelveit (proaktivitás, komplexitás, ellenőrizhetőség), illetve részletesen elemzi a korábbi stratégiában kitűzött célok megvalósulását és a jövőbeni célokat ezekre is tekintettel fogalmazza meg.

Emellett a jelen stratégia figyelembe vette a korábbi stratégia alkotása során szerzett tapasztalatokat, így a fennálló helyzet bemutatásának kisebb teret szentel, inkább a problémák feltárására, a reális célok kijelölésére és megvalósítási módjukra fókuszál.

Szintén eltérés a korábbi stratégiától, hogy az egyes fejezetek egységes szerkezeti felépítést követnek. A jelen stratégia először a stratégiai tervezés kívánalmainak megfelelően egyértelműen azonosítja, hogy az adott terület miképp kapcsolódik a Kúria feladataihoz, melyek a jelenlegi helyzet legfontosabb ismérvei, milyen problémákkal és kihívásokkal kell

szembenézni, ezekre is tekintettel vagy ezektől függetlenül milyen középtávú célok tűzhetők ki és azokat hogyan lehet elérni.

A korábbi stratégia óta elkészült – részben annak megvalósítását szolgáló – kúriai tervdokumentumnak tekinthető a Kúria szervezetfejlesztési programjának keretében készült „CAF szervezeti önértékelés – vezetői jelentés és fejlesztési program” (a továbbiakban: CAF szervezeti önértékelés). Ennek eredményeire alapozva vezetői terv is készült, amelynek lényege a Kúria külső és belső kommunikációjának fejlesztése volt, ezért a jelen stratégia kiter az előbbiekre is.

A Lettország Legfelsőbb Bírósága által vezetett és a Kúria részvételével zajló európai uniós projekt, „A legfelsőbb bíróságok mint a bírósági szervezet hatékonyságának biztosítékai az Európai Unióban” keretében 2017-ben megjelent „Legjobb gyakorlat útmutató a legfelsőbb bíróságok ügyviteléhez” (Best practice guide for managing Supreme Courts) című összefoglaló tanulmányban szereplő modellek szintén orientációs pontként szolgáltak a jelen stratégia elkészítésekor, különösen a bírói döntés-előkészítés támogatását és a kommunikációs stratégiát illetően. E tanulmány felhívja a figyelmet arra is, hogy a gyakorlati megvalósítás akkor lehet sikeres, ha mindenki tisztában van a szerepkörével és a feladatok kiosztása egyértelmű. A jelen stratégia ezért rögzíti, hogy az egyes kitűzött célok milyen jellegű beavatkozásokat igényelnek ahhoz, hogy meghatározhatók legyenek a végrehajtásban résztvevő vezetők, más munkatársak, illetve szervezeti egységek.

A jelen stratégia kompatibilis az OBH elnöke által 2012-ben kitűzött, az egész bírósági szervezetrendszerre vonatkozó stratégiai célokkal.

2. A KÚRIA ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK ELLÁTÁSÁRA VONATKOZÓ STRATÉGIA

Valamely ország legfőbb ítélkező fórumának az igazságszolgáltatás rendszerében, illetve az államok jogrendszerében betöltött szerepét hagyományosan két funkcióval lehet jellemezni. A **legfőbb bírói fórum felelős** egyrészt a jogalkalmazás irányításáért, **a jogegység megteremtéséért és fenntartásáért**, valamint a közjogi kötelezettségek teljesítéséért (**jogegységesítő funkció**), másrészt **az elé kerülő ügyekben egyedi határozatokat hoz** a felek jogainak megóvása érdekében, illetve a büntető igazságszolgáltatás körében (**jogvédelmi funkció**).

A jelen stratégia első részében azokra a kérdésekre tér ki, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak a Kúria ezen fő funkcióival.

2.1 *Az ítélkezési gyakorlat egységesítése*

2.1.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A Kúriának mint Magyarország legfőbb bírósági szervének az Alaptörvény 25. cikkében meghatározott feladata a rendes bíróságok jogalkalmazási egységének biztosítása. Ennek keretében a Kúria amellet, hogy az eljárási törvények által a hatáskörébe utalt egyedi ügyekben dönt, **a jogegység biztosítása érdekében** a Bszi. alapján **a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz**, a jogerősen befejezett ügyekben **joggyakorlat-elemzést folytat, elvi bírósági határozatokat (a továbbiakban: EBH) és elvi bírósági döntéseket (a továbbiakban: EBD) tesz közzé, továbbá a kollégiumai önállóan vagy több szakágat érintő kérdésben közösen kollégiumi véleményeket alkotnak**. Mindezekben túlmenően a joggyakorlat egységesítése terén 1953 óta meghatározó szerepe van a Kúria bírói által szerkesztett Kúriai Döntések (korábban: Bírósági Határozatok, a továbbiakban: BH) szakmai folyóiratnak.

Ide kapcsolódóan kiemelendő, hogy az igazságszolgáltatási rendszerhez való hozzáférés – amit az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE) és az Európai Unió Alapjogi Chartája is alapvető emberi jogként rögzít – egyebek mellett az ítélkezési gyakorlathoz való hozzáférés követelményét is magában foglalja. Ennek érdekében **a jogegységesítést szolgáló jogintézmények működésének eredményeként keletkező iránymutatások** (olyan dokumentumok, mint a jogegységi határozatok, kollégiumi vélemények, joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményei és az elvi tartalmuk okán kiválasztott eseti döntések) intenzív **publikálása a Kúria Alaptörvényben meghatározott feladatai közé tartozik**.

Egyebek mellett az esetjogias szemlélet kontinentális jogrendszerekben – döntően a nemzetközi bíróságok hatására – való elterjedésével összefüggő igény, hogy a Kúria egyre szélesebb körben tegye hozzáférhetővé az egyes konkrét ügyekben hozott eseti határozatait is. Ezzel biztosítható, hogy mind a jogalkalmazók, mind a jogkereső állampolgárok számára megismerhetővé és követhetővé váljék a Kúria mint a magyarországi legfelsőbb bírósági fórum ítélkezési tevékenysége. Ezen a téren az informatika új utakat nyitott meg.

Nemcsak a konkrét jogvitában érintett fél, hanem a társadalom egésze részéről jogos elvárás, hogy az adott egyedi határozaton keresztül megismerhesse és megérthesse annak a bírói döntésnek a jogi indokolását, amely a határozat alapjául szolgál. Ehhez pedig **elengedhetetlen**

a határozat áttekinthető szerkesztése és a döntés indokainak világos és meggyőző levezetése. A határozaton keresztül meg kell, hogy jelenjen az adott jogvita kúriai gyakorlata, és az, hogy az adott döntés illeszkedik-e ebbe az ítélkezési gyakorlatba, vagy attól a konkrét ügyben eljáró kúriai bírói tanács – a törvényben meghatározott és a bírói függetlenség adta keretek között – eltér. Mindazonáltal a határozat szerkesztése és indokolása, annak átláthatósága és a döntés kiszámíthatósága révén az ítélkezés alkotmányosságának egyik garanciális eleme.

2.1.2 A jelenlegi helyzet

A Kúria internetes honlapján a „Joggyakorlat egységesítő tevékenység” és a „Határozatok egyedi ügyekben” főcímek alatt **az említett elvi iránymutatások, kiemelten a Kúria Önkormányzati Tanácsának egyedi határozatai, illetve a választási és népszavazási ügyekben hozott döntések minden felhasználó számára elérhetők.**

Magyarország valamennyi bírója számára hosszú idő óta **hozzáférhető a Kúria konkrét ügyekben hozott határozatainak adatbázisa.** Ebben nem csupán a Bszi. által meghatározott körbe tartozó kúriai határozatok találhatók meg. A Kúria Informatikai Osztálya nagy gondot fordít arra, hogy minden egyes befejezett ügyben hozott határozat a tartalmának rövid összefoglalójával együtt feltöltésre kerüljön ebbe az adatbázisba. A felhasználók véleménye szerint az eseti bírósági határozatok megismerését biztosító magyarországi adatbázisok közül ez a rendszer kezelhető a legkönnyebben.

Az új anyagi jogi és eljárásjogi kódexek hatálybalépésére tekintettel teljeskörűen megvalósult a korábbi elvi iránymutatások felülvizsgálata. Ezek teljes szövege elérhető a Kúria honlapján a „Joggyakorlat egységesítő tevékenység” menüpont alatt.

A Kúria Sajtótitkársága az egyes ítélkező tanácsok által elvi jelentőségűnek tartott határozatok összefoglalóját a Kúria elnökének 1/2012. számú elnöki utasításában foglaltaknak megfelelően, a határozat meghozatalától számított rövid határidőn belül kiemelt hírként közzéteszi.

A BH Szerkesztő Bizottsága 2013. január 1-jétől megküldi a kiadónak a BH folyóiratban megjelentetendő döntések eredeti, teljes szövegét anonimizálva. Ezzel lehetővé válik, hogy mindazok, akik a szerkesztett formában közzétett eseti döntéseket akár papír alapon, akár magánfenntartású adatbázisokon keresztül tanulmányozzák, az alapul szolgáló döntést az interneten teljes terjedelmében is megismerjék.

A kúriai határozatok szerkesztési gyakorlatának megismerése és továbbfejlesztése érdekében e témakörben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: korábbi Pp.) és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) alkalmazásában egyaránt folyt joggyakorlat-elemzés, amelynek eredményeként **a Kúria elnökének 1/2016. szám alatti utasítása meghatározta a kúriai határozatok szerkesztésének elveit,** továbbá iránymutatást adott – ajánlás formájában – a nyelvi-stilisztikai kérdésekben is. A Kúria ítélkező tanácsai 2016. március 15. óta a határozataikat az elnöki utasítás szerinti új formában és az eljárásjogok adta korlátok közötti megújult tartalommal szerkesztik.

2.1.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A 2014-ben lefolytatott CAF szervezeti önértékelés a jogegység biztosítása körében kiemelte a belső információáramlás kérdését (szakágakon belül és szakágak között), amelynek hiányosságai a múltban – bizonyos kérdésekben – divergáló gyakorlathoz vezettek, és ez negatívan befolyásolta az országos ítélkezést. Mára ez a probléma nagyrészt megoldódott, de néhány területet még fejleszteni kell.

Így az elvi közzétételi tanácsok működésével kapcsolatban megállapításra került, hogy **szakáganként jelentős eltérés mutatkozik a közzétett EBH-k és különösen az EBD-k száma között**. Ez utóbbiak száma különösen alacsony, amely több okra is visszavehető. Egyrésztől nem mindig hibátlan az alsóbb fokú bíróságok és a Kúria közötti információáramlás, másrésztől a felterjesztett határozatoknak vagy nincs olyan elvi tartalmuk, amely a közzétételüket indokolná, vagy azok kidolgozottsága nem elég alapos.

A BH-ban közzétett eseti döntések szerkesztésének gyakorlata a Szerkesztő Bizottság elnöke által megfogalmazott új szerkesztési elvek ellenére sem változott számottevően. A közzétett eseti döntések a kiválasztás alapjául szolgáló elvi tartalom szempontjából gyakran tartalmazznak érdektelen tényállási elemeket. A döntés hagyományosan tipográfiaiailag is kiemelt tömör összefoglalásának (ún. fejrészének) megfogalmazása sokszor nincs figyelemmel arra a szempontra, hogy abban olyan kulcsszavakat, illetve az alkalmazott jogszabályok közül csak azokat az elvi tartalom szempontjából releváns jogszabályhelyeket – utóbbiakat azonban teljes pontossággal – kell megjelölni, amelyek révén a határozat a keresőprogramok használatával könnyen előhívható.

Az új elvi iránymutatások – ideértve a korábbiak felülvizsgálata tárgyában hozott jogegységi határozatokat is – **közzététele folyamatosan, késedelem nélkül megtörténik**. A már nem hatályos jogegységi határozatok kigyűjtése, továbbá a Kúria honlapján publikált egyéb elvi iránymutatások alkalmazhatóságára vonatkozó magyarázó szöveg megjelentetése viszont gyakran késedelmet szenved. Előbbi összefügg azzal is, hogy a korábbi elvi irányítási eszközök felülvizsgálata többnyire azon alapult, hogy azok a hatályba lépő új anyagi jogi vagy eljárásjogi kódexek alkalmazásában is irányadóak-e. Ez azt jelenti, hogy a hatályon kívül helyezett elvi iránymutatások többsége a régi kódexek alkalmazásában továbbra is irányadó, illetve számos olyan régi elvi iránymutatás van, amelyik formálisan, vagyis az e tárgyban hozott jogegységi határozat ún. rendelkező részében nincs ugyan hatályon kívül helyezve, de az indokolásból kitűnően az új kódex alkalmazásában nem irányadó. Jellemző az is, hogy a hatályon kívül helyezésre éppen azért került sor, mert a jogalkotó az abban foglaltakat beépítette az új törvény normaszövegébe.

Mindezekből az következik, hogy a hatályon kívül helyezett iránymutatások mechanikus kiemelése arra a nem kívánt eredményre vezethet, hogy az egyébként még sokáig alkalmazandó régi kódexekben foglalt rendelkezések értelmezéséhez elengedhetetlenül szükséges iránymutatások láthatatlanná válnának. Ez már csak azért sem kívánatos, mert a fenn nem tartott korábbi iránymutatások indokolása gyakran tartalmaz olyan változatlanul helytálló okfejtést, amely a bírói gyakorlatot továbbra is orientálhatja, az ott kifejtett gondolatok a határozatok indokolásában a jogi érvelés körében változatlanul felhasználhatók.

A BH folyóirattal szembeni hagyományosan fennálló elvárás, hogy az legyen valamennyi jogterületet lefedő esetgyűjtemény. Következésképpen abban indokolt megjelentetni még

olyan határozatokat is, amelyek esetében a fél a Bszi.-ben biztosított jogával élve kérheti a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) való közzététel mellőzését vagy utólagos törlését.

Nem téveszthető szem elől, hogy **az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés jogát úgy kell biztosítanunk, hogy az lehetőleg ne ütközzék az EJEE 8. cikkében foglalt magánélethez való joggal.**

Annak hangsúlyozása mellett, hogy a bíróság határozatában nem elegendő általánosságban hivatkozni pl. „irányadó”, „követett” bírói gyakorlatra, hanem konkrétan meg kell jelölni az adott döntés szempontjából irányadónak tartott – a fél által hozzáférhető (ellenőrizhető) – eseti döntést, a lánchivatkozásokat el kell kerülni. Ez viszont felveti annak az igényét, hogy egy-egy jogszabályhelyhez hozzárendelhetők legyenek az ún. vezéresetek. A Kúria ennek ellenére az utóbbi években az elvi jelentőségűnek tartott eseti döntéseit – nem feltétlenül minden EBH-t és EBD-t, de nem is csak az EBH-kat és EBD-eket – összefoglaló tematizált esetgyűjteményt nem adott közre.

Ide kapcsolódóan azonban figyelemmel kell lenni arra a szempontra is, hogy **önmagában a közzétett eseti döntések számának növelése, illetve a határozatok eredeti terjedelmében való megismerhetőségének biztosítása nem elégséges sem a jogalkalmazás egységesítéséhez, sem az ítélkezési gyakorlat kutatásához.** Más országok gyakorlatán alapuló tapasztalati tény ugyanis, hogy a túlzott mennyiségű információ kevésbé tájékozott közvéleményhez vezethet.

2.1.4 Középtávú célok

Aktuális a Kúria elvi iránymutatásainak közzététele során folytatott gyakorlat újragondolása. A Kúria honlapja megújításának kiemelt **célkitűzése** kell, hogy legyen **a hatályos joganyag alkalmazása szempontjából már nem irányadó korábbi elvi iránymutatások szisztematikus számbavétele** és olyan egyértelmű jelzéssel való közzététele, amelyből nyilvánvalóvá válik, hogy milyen körben (pl. korábbi Pp. alkalmazása, jogi érvelés) tekinthető továbbra is irányadónak.

Az ún. vezéreseteket tartalmazó tematikus gyűjtemény rendszeres közzététele alkalmas annak kiszűrésére, hogy melyek azok az eseti döntések, amelyek a Kúria ítélkezési gyakorlatának változása miatt már nem tekinthetők irányadóknak. Ezáltal azonosíthatók azok az EBH-ként, EBD-ként közzétett eseti döntések is, amelyeknek az ekkénti közzétételét jogegységi határozat ugyan konkrétan nem szüntette meg, de a Kúria utóbb olyan jogegységi határozatot hozott, amely az adott kérdésben eltérő tartalmú jogértelmezést ad.

Időszerűvé vált a kúriai határozatok szerkesztéséről szóló 1/2016. számú elnöki utasítás megvalósulásának minden szakág, minden tanácsa gyakorlatának áttekintésével történő **alapos elemzése.** Ennek eredményétől függetlenül is indokolja az elnöki utasítás módosítását az új perjogi kódexek hatályba lépése, így különösképpen a határozatoknak a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) szerinti szerkezeti egységeit illetően. A bírósági határozatok formai egységesítése jegyében aktuálissá válik a kúriai határozatok képi megjelenésének megújítása is.

Biztosítani kell annak az „információs láncnak” a működtetését, amelynek útján az alsóbb fokú bíróságok elvi tartalmú döntései folyamatosan eljutnak a Kúria elvi közzétételi tanácsaihoz annak érdekében, hogy a Kúria eleget tudjon tenni azon a feladatának, hogy EBH-kat és EBD-eket tegyen közzé.

Az anonimizálásra szoruló határozatok körének várható bővülése és új szintje megfontolandóvá teszi a Kúria szervezeti keretein belül egy ezzel foglalkozó szervezeti egység kialakítását. A publikált határozatok tömör összefoglalását viszont változatlanul javasolt az ítélkező tanács kezében hagyni azzal, hogy a közzétételt támogató új szervezeti egység feladatává tehető a döntés rövid összefoglalásának nyelvi lektorálása, e szöveg és a döntés alapjául megjelölt jogszabályhelyek összhangjának egyeztetése, figyelemmel a publikált határozatok között történő keresést megkönnyítő szempontokra.

Az adatbázisokba bekerülő adatok további feldolgozást igényelnek, a döntés legfontosabb elemét megvilágító rövid összefoglaló elkészítése mellett a külföldi tapasztalatok nyomán kiépíthető egy olyan jelzésrendszer, ami tartalmazza a határozat fontossági szintjének jelölését.

A Kúria ítélkezési gyakorlatában való tájékozódást határon túli viszonylatban is lehetővé kell tenni, ezért a nemzetközi vonatkozású – különösképpen az uniós jogot érintő – határozatok esetén indokolt bevezetni az Európai Esetjogi Azonosító alkalmazását.

2.1.5 A megvalósítás lépései, monitoring

Az OBH intézményi keretei között megvalósuló Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztés Operatív Program (a továbbiakban: KÖFOP) eredményének ismeretében **meghatározható azoknak a kúriai határozatoknak a köre, amelyekre indokolt kiterjeszteni az anonimizálási kötelezettséget**. Tekintve, hogy az említett program határozatszerkesztéssel foglalkozó munkabizottsága kúriai bírók által vezetett al csoportok szakmai támogatásával működik, e határozatok köre az al csoport-vezetők bevonásával rövid időn belül meghatározható.

A fejlesztés célja nem pusztán az, hogy nagyobb számban kerüljenek határozatok az adatbázisba, hanem végső soron az, hogy a felhasználók könnyebben és több ismerethez jussanak a Kúria ítélkező tevékenységéről úgy, hogy mindeközben biztosított legyen a felek szenzitív adatainak védelme. Ez teszi szükségessé a határozatszerkesztési gyakorlat továbbfejlesztését abba az irányba, hogy **a határozatok anonimizálása és az abban való keresés könnyebbé váljon**. E cél elérése mintahatározatok szerkesztésével és azon belül tipizálható szövegrészek kidolgozásával segíthető. Ez a munkafolyamat célszerűen az említett támogató al csoportok kúriai bíró tagjainak szaktudására épülhet.

Miután a Kúria a felülvizsgálati eljárás keretében eljárásjogi kérdésekben törvényben meghatározott kivételektől eltekintve csak akkor dönt, ha annak az ügy érdemi elbírálására is kihatása volt, ezért a következő években **a Kúria kiemelt feladata, hogy figyelemmel kísérje az alsóbb fokú bíróságoknak az új eljárási törvények kapcsán folytatott gyakorlatát**, amit indokolt – elektronikus úton és/vagy a BH Fórum rovatában – tematikus válogatásban közzétenni.

A kúriai határozatok szerkesztéséről szóló 1/2016. számú elnöki utasítás hatályosulásának megvizsgálása után indokolt az utasítás módosítása, figyelemmel egyrészt az új perjogi

kódexek rendelkezéseire, másrésről a bírósági határozatok formai egységesítése jegyében az alsóbb fokú bíróságokon elért eredményekre is.

A BH folyóirat főszerkesztőjének irányításával rövidtávon megvalósuló célkitűzés lehet a szerkesztési elvek újragondolása. A továbbiakban pedig indokolt azok megvalósulásának időszakonként visszatérő elemzése.

A Kúria hatályos elvi iránymutatásainak folyamatos aktualizálása – értve ez alatt az egyes iránymutatások irányadó voltára vonatkozó jegyzetek készítését – **a kúriai főtanácsadók feladatává tehető.**

Az elvi iránymutatásokban, a Kúria eseti döntéseiben foglaltaknak a gyakorlatban való érvényesülésére, illetve az egyes iránymutatásokra vonatkozó hivatkozások gyakoriságának vizsgálatára tudományos pályázat írható ki, vagy a doktoranduszok részvételével folyó gyakornoki program keretében ez a téma kutatási területként kijelölhető. Ezzel **visszajelzés szerezhető arra nézve, hogy a bírói gyakorlatra milyen hatása van az egyes iránymutatási eszközöknek, az egyes konkrét iránymutatásoknak és az eseti döntéseknek.**

2.2 A joggyakorlat-elemzés rendszere

2.2.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

Az Alaptörvény 25. cikkének (2) bekezdése értelmében a Kúria biztosítja a rendes bíróságok jogalkalmazásának egységét, amelynek alapvető szabályait a Bszi. III. Fejezete tartalmazza.

A Bszi. 25. §-a a Kúria feladatává teszi a joggyakorlat-elemzés folytatását jogerősen befejezett ügyekben. A vizsgálati tárgykörök kiválasztására, a joggyakorlat-elemző csoport vezetőjére és tagjaira, az összefoglaló véleményre, annak közzétételére, a vizsgálat eredményéhez képest jogegységi eljárás, illetve jogszabályalkotás kezdeményezésére vonatkozó további szabályokat a Bszi. 29-30. §-a taglalja.

Az új jogintézmény bevezetése a belső eljárásrend és az ügyviteli szabályok megalkotását tette szükségessé a Kúria részéről. Ezeket a részletszabályokat a Kúria Szervezeti és Működési Szabályzata (a továbbiakban: SzMSz) és a Kúria Ügyviteli Szabályzata (a továbbiakban: KÜSZ) tartalmazza.

A Kúria korábbi stratégiája – címében is – **kiemelt célterületként kezelte a joggyakorlat-elemző tevékenység fejlesztését.**

A korábbi stratégia a helyzetelemzés körében rögzítette a joggyakorlat-elemzés, a jogértelmezés és a jogegység egymást feltételező kapcsolatát és a vizsgálati tapasztalatok bemutatásának lehetséges hármas célját: a bíróságok tájékoztatását az országos helyzetről, a felmerült jogértelmezési kérdések megfogalmazását, javaslattevőként a jogalkotásra. Legfontosabb kérdésként az került megfogalmazásra, hogy miként illeszthető a joggyakorlat-elemzés a jogegységesítés többi, „hagyományos” eszközéhez, hol a helye a jogegységesítés teljes rendszerében.

A korábbi stratégia a beavatkozási célterületek szerinti stratégiai lépések körében tartalmazta az általános irányvonalakat és célkitűzéseket. Ezek értelmében **a joggyakorlat-elemzés elsődleges célja** nem a jogalkalmazók közvetlen és konkrét esetek eldöntésében történő

orientálása, inkább **empirikus alátámasztás nyújtása a jogegységesítéshez**, az objektív teleologikus jogértelmezéshez, vagy a jogalkotás kezdeményezéséhez. Emellett funkciója **az ítélkezés színvonal-emelkedésének elősegítése**.

A korábbi stratégia konkrét, tézisszerű célokat is megfogalmazott:

- a) a vizsgálatnak a joggyakorlat számára jelentős kérdést kell érintenie;
- b) a vizsgálati tárgy meghatározásakor figyelemmel kell lenni az alsóbb fokú bíróságok és külső szervezetek (ügyészség, ügyvédi kamara) felől érkező jelzésekre;
- c) előnyben kell részesíteni azokat a vizsgálati tárgyakat, amelyek eljárási úton tipikusan nem kerülnek a Kúria látókörébe (pl. bírói döntések diszkrecionális jogkörben);
- d) a vizsgálat tárgya határozza meg a résztvevő (bírói és „külsős” – akár nem jogász végzettségű) szakemberek arányát;
- e) törekedni kell arra, hogy a bíróságok felé (informáló és orientáló) tájékoztatás szülessen az országos helyzetről; a Kúria felé a felmerült jogértelmezési kérdések megfogalmazása, napirendre vétele megtörténjen; és – ha szükséges – szülessen javaslat a jogalkotás felé;
- f) a problémák feltárásán túl a csoportnak javaslatot kell tennie az egyes részkérdések – egységes elvek szerinti, a jogtudomány álláspontját is feldolgozó – megoldására;
- g) a szabályzatnak rögzítenie kell a lebonyolítási rendet, és elő kell írnia az összefoglaló vélemény egységes szerkezeti kialakításának elveit;
- h) az összefoglaló jelentés lényegét tartalmazó kommunikének, amennyire a vizsgálat tárgya ezt engedi, a közvélemény számára is érthetőnek kell lenni;
- i) meg kell teremteni az elkészült jelentés megállapításaira történő érdemi reflexió lehetőségét az alsóbb fokú bíróságok részéről (visszacsatolás).

2.2.2 A jelenlegi helyzet

A 2012-2018. közötti hét lezárt évben a Kúrián a joggyakorlat-elemzés a következők szerint épült ki.

A joggyakorlat-elemző csoportok megjelenítésére sor került az SzMSz-ben. A Bszi. 30. § (4) bekezdése és az SzMSz 17. § (3) bekezdése alapján a joggyakorlat-elemző csoportok működésének ügyviteli szabályai beépítésre kerültek a KÜSZ X. fejezetébe.

A Bszi. előírásainak megfelelően **minden évben megtörtént a vizsgálati tárgykörök és a joggyakorlat-elemző csoportok vezetőinek, illetve tagjainak kijelölése**.

A kijelölt csoportvezetők – a már lezárt joggyakorlat-elemzések összefoglaló véleményeiből megállapíthatóan – minden esetben bevontak a csoport munkájába alsóbb fokú bíróságokon ítélkező bírókat, továbbá – tárgykörtől függően – külső szakembereket (pl. a tudomány képviselőit, egyetemi oktatókat, ügyvédeket, minisztériumi szakértőket, jegyzőket).

A korábbi stratégiában **kitűzött konkrét célok jelentős része** – a joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló jelentéseiből ellenőrizhetően – **teljesült** (pl. fontos ügyekben került sor elemzésre, voltak olyan témák, amelyek felülvizsgálati eljárás révén tipikusan nem kerültek

volna a Kúria látókörébe, a kúriai és a külső résztvevők aránya igazodott a vizsgált tárgyhoz, releváns iránymutatásokat fogalmaztak meg).

A vizsgált időszakban **a Kúria kollégiumai összesen 50 témában folytattak és zártak le joggyakorlat-elemzést** (e tekintetben csak az összefoglaló véleménnyel már lezárt és a Kúria honlapján közzétett elemzések kerülnek említésre).

A lezárt elemzések alakulása éves bontásban:

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
3	6	7	11	7	9	7

A 2012. évet figyelmen kívül hagyva – tekintettel arra, hogy az ekkor elrendelt vizsgálatok egy része később fejeződött be – **az évente befejezett joggyakorlat-elemzések átlaga nyolc.**

A Bszi. 30. § (1) bekezdésének megfelelően a joggyakorlat-elemző csoportok összefoglaló véleményei a Kúria megújult honlapján (és a bíróságok intranetes honlapján) közzétételre kerültek.

A 2016-ban indított elektronikus oldal (Forum Sententiarum Curiae) a joggyakorlat-elemző csoportok felkért vezetőinek – az adott csoport vállalásait, célkitűzéseit bemutató – programadó írásait tartalmazza. A közzétett publikációk száma több, mint harminc. A folyóirat lehetőséget ad a szélesebb jogászközönség számára is elérhető módon az együttgondolkodásra, olyan nyilvánosan hozzáférhető platformot jelent, ahol a bírói gyakorlattal kapcsolatos szakmai viták, érvek végiggondolásának van helye.

Áttételesen kapcsolódnak a joggyakorlat-elemzéshez az Új Ptk. Tanácsadó Testület és a konzultációs testületek kiadott véleményei (pl. az érvénytelenségi perekben vagy az új Pp. értelmezésének körében kiadottak). Mindegyik testület intenzív munkát végez, amelyet jelez az általuk kimunkált állásfoglalások már eddig is jelentős és folyamatosan emelkedő száma, amelyek a Kúria honlapján közvetlenül, bárki által elérhetőek.

2.2.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Az elmúlt évek számos sikeres joggyakorlat-elemzése ellenére **nem alakult ki az összefoglaló vélemények egységes szerkezete, arculata** (a címadás stilisztikája sem egységes), és rendkívül változó azok terjedelme, mellékletekkel való ellátottsága.

Az egyes vizsgálati tárgykörök témájától függően **a csoportok többféle kutatási, adatgyűjtési módszert** (pl. iratkérések, azok kiválasztási szempontjainak megadásával, elektronikus és papír alapú kérdőívek) **alkalmaztak**, amelyek összegzése a jövőbeni elemzések módszertani segítése céljából időszerűnek látszik.

Az érdemi reflexió (visszacsatolás) a joggyakorlat-elemzéseknél **nehezen értelmezhető.** Mindazonáltal az egyes jogi képviselők beadványaiban, illetve ügyészégi iratokban – ritkán az alsóbb fokú bíróságok határozataiban – már megjelentek ezekre történő hivatkozások, hasonlóan a kollégiumvezetői értekezletek publikus emlékeztetőire való utalásokhoz.

További probléma, hogy – miután kizárólag jogerősen lezárt ügyek vizsgálatára kerülhet sor –

a változó jogszabályi környezet [pl. a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.), a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.), Be.] **miatt e megállapítások is elavulhatnak**, meghaladottá válhatnak. Ezért felmerülhet adott esetben a közzétett összefoglaló vélemények felülvizsgálatának szükségessége is.

2.2.4 Középtávú célok

A jelenlegi stratégiában is **indokolt a joggyakorlat-elemzést mint továbbfejlesztendő területet megjeleníteni**. Átgondolást igényel a már kialakult rendszer bevált elemeinek fenntartása, az eddigi tapasztalatok beépítése.

Nyilvánvaló, hogy továbbra is **fokozott figyelemmel kell kísérni a jogszabályváltozásokat** [kiemelten az új eljárásjogi jogszabályok bevezetését, hatályosulását (Be., Pp. és Kp.)], és az alsóbb fokú bíróságok ezekkel kapcsolatos értelmezési kérdéseit. Ugyanakkor **rögzíteni szükséges, hogy** – a Bszi. 29. § (1) bekezdésében megfogalmazottakból következően – a joggyakorlat-elemzés **alapvető szerepe, funkciója egy adott jogterület, illetve jogintézmény ítélkezési gyakorlatának átfogó vizsgálata**. Ehhez képest az aktuálisan, ad hoc jelleggel felmerülő jogértelmezési kérdések, problémák megvitatása az említett konzultációs testületek (munkacsoportok), illetve a hagyományos kollégiumi ülések, kollégiumvezetői és tanácselnöki értekezletek feladata kell, hogy legyen. Ennek az elhatárolási elvnek következetesen érvényesülnie kell.

A tárgyévi joggyakorlat-elemzések tervezésénél **célszerű figyelemmel lenni a folyamatban lévő vagy tervezett jogegységi eljárásokra**, a már megkezdett, de még be nem fejezett elemzésekre (a vizsgálati tárgykörök átfedéseire, illetve egymáshoz való kapcsolódására). Emellett – a túlzott leterheltség elkerülése érdekében – biztosítani kell, hogy egy-egy kúriai bíró egyidejűleg legfeljebb egy joggyakorlat-elemző csoport vezetését lássa el, illetve tagként egyidejűleg legfeljebb két csoport munkájában vegyen részt. Egy adott kollégium, illetve ügyszak keretén belül, az időszerű és hatékony munkavégzés érdekében, egyidejűleg 2-3 joggyakorlat-elemzés végzése javasolt.

2.2.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A fentebb kifejtettekre tekintettel **módszertani útmutató kidolgozása látszik indokoltnak**, amely az SzMSz és a KÜSZ joggyakorlat-elemzésre vonatkozó, vagy azt érintő rendelkezéseire figyelemmel – illetve azok megfelelő módosításával egyidejűleg – elnöki utasítás vagy ajánlás lehet. Tartalmát tekintve egyfajta „menetrendi mutató” és jellegét tekintve „eszköz- és iratmintatár-gyűjtemény” lenne. Egyrészt formai szempontú javaslatokat (pl. az összefoglaló vélemény szerkesztési elveit), másrészt kutatási-módszertani irányelveket (pl. a joggyakorlat-elemző csoport személyi összetétele során a bírósági és külső szakértő tagok – természetes személyek és intézmények – kiválasztási szempontjait, a lehetséges adatgyűjtési módok felsorolását, a kérdőív minták kidolgozásához elveket, az elektronikus felületek használatával kapcsolatos tudnivalókat) foglalhat össze. Lényege, hogy a joggyakorlat-elemző csoportok ebből az útmutatóból mint ötletkatalógusból választhatják ki a vizsgált konkrét jogterület, jogintézmény tárgyához leginkább illeszkedő, annak sajátosságait legjobban figyelembe vevő módszereket.

A módszertani útmutató elkészítéséhez – az egyes jogterületek sajátosságaiból adódó eltérő

vagy speciális igényekre tekintettel – kollégiumonként/szakáganként szükséges a bírók részvétele (2-2 fő elégségesnek látszik), az Informatikai Osztály bevonása mellett (elektronikus felületek, kérdőív minták). E munkálatok körében célszerű figyelemmel lenni a kúriai határozatok szerkesztéséről szóló 1/2016. számú elnöki utasításra, és az ún. Stíluskönyvre, illetve átgondolandó, hogy az SzMSz, illetve a KÜSZ módosítása szükséges-e. Az előkészítés során fontos kikérni az eddigi összefoglaló vélemények készítőinek (az elemző csoportok vezetőinek) véleményét.

A javaslat szabályozási feladatra irányul, ezért külön költségvetési igénye nincs, és a döntést követő 6-12 hónap alatt végrehajtható.

A kitűzött cél megvalósulása a majdan elkészülő összefoglaló jelentések módszertani megalapozottságában, szerkezeti, megjelenésbeli egységességében és nem utolsósorban gyakorlati relevanciájukban tükröződhet (pl. felhívta-e a figyelmet a vizsgálat valamilyen jelentős jogértelmezésbeli vagy más jogalkalmazásbeli anomáliára, tett-e a megoldásra használható javaslatot). Az e téren elért sikerességet maguk a bírók, az adott jogterületen jártas más jogászok és a jogtudomány képviselői hivatottak megítélni, akár kifejezett módon, akár azáltal, hogy beépítik az elemzések megállapításait az érveléseikbe.

2.3 Intenzív kapcsolattartás az alsóbb fokú bíróságokkal

2.3.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A Kúria az Alaptörvény és a Bszi. értelmében központi szerepet tölt be a joggyakorlat egységesítésében. A korábbi stratégia szerint a jogegységesítés időszerűségének és hatékonyságának biztosítása érdekében – akár a törvényi eszközrendszeren túli intézmények kiépítésével is – fejlesztendő terület az alsóbb fokú bíróságokkal való kapcsolattartás. Biztosítani kell, hogy az alsóbb fokú bíróságok jelentős jogi kérdéseket tárgyaló határozatai és az eltérő jogértelmezésből eredő nehézségek időben a Kúria látókörébe kerüljenek.

2.3.2 A jelenlegi helyzet

A Kúria jogegységesítési feladatának minél hatékonyabb ellátásához elengedhetetlen az ezt akadályozó tényezők azonosítása. Ahhoz azonban, hogy ezek a tényezők (pl. az eltérő jogi álláspontra alapozott alsóbírói ítéletek, a jogalkalmazási nehézségek) a Kúria látóterébe kerüljenek, a Bszi. viszonylag kevés törvényi eszközt ad a Kúria részére. Ilyen eszköz a jogegységi eljárás, a joggyakorlat-elemzés és a Bszi. 26. §-ában meghatározott, az elvi bírósági döntések kiválasztását segítő „információs lánc”, valamint az az előírás, hogy a Kúria képviselője útján részt vesz az ítélőtábla és a törvényszék kollégiumának, valamint a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégiumnak az ülésein [Bszi. 28. § (1) bekezdése].

A Bszi. által adott mozgástéren belül **minden évben megrendezésre kerül a kollégiumvezetők országos értekezlete** a korábban kialakult rend szerint (általában évente két alkalommal), valamint a korábbi stratégiában írt célkitűzést megvalósítva, a Ptk. hatályba lépését követően felállt az Új Ptk. Tanácsadó Testület annak érdekében, hogy a családjogot és a társasági jogot is magában foglaló kódex érvényesülését a jogtudomány és a joggyakorlat résztvevői együttesen figyelemmel kísérhessék. E testületben a bírók mellett egyetemi professzorok, ügyészek, ügyvédek is helyet kaptak. **A testületi vélemények a Kúria**

honlapján olvashatók.

A joggyakorlat egységesítése, illetve az **alsóbb fokú bíróságokon felmerülő jogalkalmazási problémákra való minél gyorsabb reagálás érdekében** egyes szakmai részterületeken immár **konzultációs testületek működnek**. A konzultációs testületek tagjai kizárólag ítélkező bírók, minden ítélkezési szintről: a járásbírói bíróktól a kúriai bíróságig (e tekintetben kivétel a civil nyilvántartási eljárás joggyakorlati problémáival foglalkozó testület, amelyben az eljárási jogszabályokra tekintettel titkárok, illetve az ügyész eljárási szerepe miatt a Legfőbb Ügyészség képviselője is részt vesz). A testületek a bírók által feltett kérdésekre keresik a választ, ennek eredményeként állásfoglalásokat alakítanak ki, amelyeket a Kúria honlapján közzétesznek. A testületekben hozott állásfoglalások nem kötelezőek.

A jogegység biztosítása érdekében a 2015 novemberében közzétett elnöki felhívásra jelentkező bírókból – a Ptk. egyes jogterületeihez kapcsolódóan működő – jogegységi csoportok szerveződtek, amelyek szervezeti keretektől függetlenül kialakított, önkéntes, kizárólag szakmai érdeklődésen alapuló szakmai közösségek. Feladatuk a jogalkalmazási problémák feltárása és megvitatása mellett az, hogy a feltárt problémákat szükség esetén a megfelelő fórumhoz (az Új Ptk. Tanácsadó Testülethez, a Kúria Polgári Kollégiumához) továbbítsák, illetve javaslatot tegyenek egy adott döntés BH-k között való megjelenésre, vagy jogegységi eljárás kezdeményezésére. A csoportok munkáját szakmai felelősként egy-egy kúriai bíró segíti. A csoportkommunikáció elektronikus kommunikációra alkalmas felületen zajlik. Jelenleg öt jogegységi csoport működik, összlétszámuk 91 fő.

A Kúria és az alsóbb fokú bíróságok közötti kapcsolatok előmozdítását és áttételesen a **jogegység erősítését szolgálja a** már korábban bevezetett **kirendelési rendszer** is. Ennek keretében három hónapos váltásban az alsóbb fokon ítélkező bírók kerülnek kirendelésre a Kúria ítélkező tanácsaihoz úgy, hogy a kirendelt bírók vagy megtartják, vagy csak részben tartják meg eredeti szolgálati helyükön az ítélkezési tevékenységüket, de sor kerülhet az ítélkezési tevékenységük megtartása nélküli kirendelésükre is. A kirendelt bírók részt vesznek a Kúria ítélkező munkájában, ezen kívül pedig szakmai kapcsolatok kiépítésére is módjuk van.

A kirendelések tervezésénél – amennyiben lehetőség van rá – a Kúria figyelemmel van arra a szempontokra is, hogy az egyes bírósági szervezeti egységeknek egy időszakban lehetőség szerint csak egy bírót kelljen nélkülözniük. A kúriai kirendelésre jelentkező bírók száma jelenleg csökkenő tendenciát mutat.

2.3.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A kollégiumvezetők országos értekezlete csak korlátozottan alkalmas az ítélkezés során felmerülő jogalkalmazási nehézségek gyors felismerésére és kezelésére, míg ezekre az alsóbb fokú bíróságok szakmai közösségei (a tanácselnöki értekezleten és a kollégiumi üléseken) szinte azonnal reagálnak. Az itt kialakuló szakmai álláspontok azonban csak közvetlen jelzés, illetve a kollégiumi üléseken való kúriai részvétel útján jutnak el időszerűen a Kúriára.

Az alsóbb fokú bíróságok kollégiumi ülésein, illetve a regionális kollégiumi üléseken való állandó kúriai részvételt szolgálta a kollégiumvezetők közreműködésével kialakított területi kapcsolattartók rendszere. Minden kollégiumvezetőnek ki kellett jelölnie az egyes ítélőtáblák és törvényszékek illetékességi területéhez igazodóan a területi kapcsolattartó bírókat.

A 2016. évben a kiépített rendszer eredményesen működött, a 2017. évi vizsgálat azonban a működést nehezítő anomáliákat (pl. szakmai meghívók, anyagok megfelelő időben történő továbbításával, kapcsolattartói részvétel biztosításával összefüggő szervezési hiányosságok) tárt fel. Az ellenőrző vizsgálat rámutatott arra is, hogy **nincs olyan országos „jelzőrendszer”, amelyen keresztül az egyes ítélőtáblai, illetve törvényszéki kollégiumok által tárgyalt szakmai kérdések** (illetve az azokban kimunkált megoldási javaslatok) **országosan ismertté válnának**, így az ország különböző területein működő kollégiumok nem értesülnek a más testületek által felvetett problémákról. Ez az általánosan felmerülő szakmai kérdésekben oda vezethet, hogy azonos jogalkalmazási problémára párhuzamosan, illetve más testület által korábban már elkészített szakmai anyag ismerete nélkül akár egyszerre több testület is kidolgoz szakmai anyagokat, ami az erőforrás-hatékonyság ellen hat.

A működési tapasztalatok azt mutatják, hogy **a konzultációs testület mint szervezeti forma a leghatékonyabb módja a Kúria és az alsóbb fokú bíróságok közötti kapcsolat elmélyítésének**, mert nem „felülről”, hanem bevonva irányít, így elfogadottsága is nagyobb. A testületek felállítását, működését és eredményeit azonban szerencsés lenne az eddiginél jobban megismertetni az ítélkező bírókkal. Világossá kell tenni, hogy a bírósági rendszerben a szakmai irányítás a Kúria feladata, amelyet a Kúria a konzultációs testületek keretében mindenkor az alsóbb fokú bíróságok széles körű bevonásával, a felvetődő jogalkalmazási problémákra gyorsan reagálva lát el.

A jogegységi csoportok tevékenységével kapcsolatban problémaként jelentkezik, hogy mivel az elnöki felhívás közzététele és a csoportok szerveződése óta új tagok bevonására, illetve új csoport alakítására szervező munka nem folyt, így a szakmai jogegységi munka nem terjedhetett ki a Ptk. valamennyi jogintézményével kapcsolatos joggyakorlat monitorozására. Probléma továbbá, hogy a csoportok tevékenységével kapcsolatban az online felületen csak kisebb mértékű aktivitás tapasztalható.

A kirendelés rendszerének kiépítése nagy vívmány volt, az alsóbb fokon ítélkező bírók ezt nagy lehetőségként élték és élik meg. A program tényleges működtetése azonban, tekintve, hogy a kirendelésről az OBH elnöke jogosult dönteni, nem kizárólag a Kúria szándékán múlik. A központi régió bíróságairól 2017 őszétől 2018 végéig nem történt kirendelés, a vidéki – főleg a fővárostól távolabb élő – bírókat pedig pl. családi helyzetük, az utazás hossza korlátozza abban, hogy kirendelést vállalhassanak.

A kirendelések kapcsán a Kúria és a kirendelő bíróságok érdekei – látszólag – ellentétesek. Ahhoz ugyanis, hogy a kirendelt bíró érdemi munkát tudjon végezni és kellő tapasztalatokat szerezzen, a három hónapos kirendelési idő kevés. A kirendelő bíróságok viszont erre az időre is nehezen nélkülözik a bírót. Éppen ezért gyakran nem is mentesítik teljes mértékben az „otthoni” tárgyalási kötelezettség alól, ami – különösen vidéki bíró esetén – még tovább csökkenti az itt töltött idő hatékonyságát.

Látni kell azt is, hogy a kirendelések jelenlegi rendszere a „fogadó oldalon” sem problémamentes, a különböző szakmai felkészültséggel érkező kirendelt bírók kúriai ítélkezésbe történő „integrálása” időnként nagy kihívást, jelentős többletmunkát jelent a fogadó tanácsoknak.

2.3.4 Középtávú célok

A Polgári Kollégium példájára **célszerű lenne** minden szakágra kiterjedően **kiépíteni egy olyan**

országos adatbázist, amely a kollégiumok által kidolgozott szakmai anyagokat, illetve a kollégiumi ülések szakmai vitákat és az elfogadott álláspontokat rögzítő jegyzőkönyveit tartalmazza úgy, hogy ahhoz – az információáramlás biztosítása és a kollégiumi munka észszerűbb tervezhetősége érdekében – az alsóbb fokú bíróságok kollégiumvezetői is hozzáférést kapjanak. Az adatbázis kiépítésének azonban csak akkor van értelme, ha az alsóbb fokú bíróságok kollégiumai a tervezett éves ülésrendjüket, a kollégiumi ülésekre szóló meghívókat a szakmai előkészítő anyagokkal és a szakmai vitát rögzítő jegyzőkönyvekkel együtt minden esetben megküldik a Kúria részére.

Az alsóbb fokon ítélező bírókat biztatni kell arra, hogy az **elvi jelentőségű jogértelmezési kérdések felmerülését** (amelyek azonban sosem lehetnek tényállásfüggő vagy egyedi ügyek megoldását célzó felvetések), az azonos jogterületen nagy számban jelentkező jogalkalmazási problémákat **bátran jelezzék a konzultációs testületeknek.** Kétségtelen, hogy a testületekben való részvétel a bíróktól többlet szakmai tevékenységet igényel, mégis a tapasztalat az, hogy mind a kúriai, mind az alsóbb fokú bíróságok bírói szívesen vállalják a tagságot, a munkában aktívak, a szakmai viták pedig a legtöbb esetben eredményesek.

Tekintettel arra, hogy a jogegységi csoportok működése jól bevált eszköznek bizonyult a Kúria és az alsóbb fokú bíróságok szakmai kommunikációjának erősítésében, a **Kúria jövőbeni célkitűzése a jogegységi csoportok továbbfejlesztése.** Egyrészt ismét meg kell hirdetni és lehetővé kell tenni az ország bírói számára a jelentkezés lehetőségét (immár a jogegységi csoportok által ellátandó feladatok ismeretében), illetve – figyelemmel arra, hogy az elmúlt években a jogalkotó több új kódexet is elfogadott (Pp., Be., Kp.), illetve módosított – indokolt jogegységi csoportok felállítása más jogágakban is.

Indokolt megvizsgálni, hogy a kirendelt bírók milyen módon kapcsolódhatnak be a kúriai munkába, és mi az oka annak, hogy kevés ítélőtáblai, törvényszéki bíró (tanácselnök), többségében helyi bírósági bíró kerül kirendelésre.

Bevezethető lenne az általános kirendelési rendszeren túl egy hosszabb távú (akár hat hónapig tartó) kirendelési lehetőség is – a megfelelő szakmai színvonal érdekében – pályázati alapon, amely a már ismert előnyökön túl azt is biztosítaná, hogy az eredményes kúriai kirendelés szakmai rangot is kapna (pl. figyelembe vehető lenne az előmenetel során).

2.3.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A fent említett célok megvalósítása nem igényel számottevő anyagi ráfordítást és a jelenlegi személyi állomány bővítését sem. A Kúria e célok elérését elsősorban szervezési és informatikai tevékenységgel biztosítja.

Az **adatbázis kiépítése folyamatban van,** de annak hatékony használata (az érdemi információáramlás megteremtése) a Kúria szakmai vezetőinek (elnök, kollégiumvezetők és helyetteseik), illetve kapcsolattartóinak intenzív kommunikációját feltételezi az alsóbb fokú bíróságok felé.

Ugyancsak **az alsóbb fokú bíróságok felé irányuló kommunikáció a kulcsa a konzultációs testületek hatékony működésének.**

A célok megvalósulását mindkét esetben az jelezné, ha egy-egy komolyabb jogértelmezési probléma felbukkanása és az országos gyakorlatot orientáló álláspont kialakulása közti idő

hossza lényegesen rövidülne. A „rövid idő” természetesen relatív kategória, az jelentős mértékben függ a felmerült probléma bonyolultságától is. E téren az eredményesség mércéjeként szolgálhatnak az alsóbb fokú bíróságok vezetőinek visszajelzései (amelyeket rendszeresen ki lehet tőlük kérni) és a tudományos cikkekben, esetleg a mérvadó országos sajtóban, médiában megjelenő értékelések a Kúria jogegységesítő tevékenységének színvonaláról és hatásosságáról. Mindezen jelzések nyomon követése, elemzése, és ha kell, a szükséges korrekciók végrehajtása az illetékes kollégiumvezetők hatáskörébe tartozik.

Az alsóbb fokú bíróságokról a Kúriára történő kirendelések gyakorlatának újragondolását az OBH elnökével és a kollégiumvezetőkkel egyeztetve célszerű végrehajtani. E területen a sikert a kirendelések földrajzi és bírósági szint szerinti arányossága, valamint az mutatja, hogy a kirendelt bírók mekkora szakmai segítséget jelentettek a Kúria számára és ők maguk milyen szakmai fejlődésen mentek keresztül.

A rendszer hatékonyabb működését maguknak a kirendelt bírónak és a munkájukra közvetlenül rálátó kúriai tanácselnököknek a jelzései tükrözhetik. Ebben az esetben is feladat a visszajelzések „begyűjtésének” rendszeressé tétele. A kirendelt bírók szakmai fejlődésének értékelése a kirendelést követő szakmai karrierjük figyelemmel kísérésén keresztül is megeremthető.

A rendszer egészének megfelelő funkcionálása elnöki felelősség, azonban e körben a megalapozott döntések meghozatalához a kirendelt bírót foglalkoztató kúriai tanácselnökök javaslataira, véleményére is szükség van.

2.4 Az ítélkezés alapjogi dimenziója

2.4.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A bírónak nemcsak az értelmezési hierarchia csúcsán álló kúriai joggyakorlatot kell ismernie, hanem hozzá kell járulnia az alaptörvényi rendelkezések hatékony érvényre juttatásához is. Az Alkotmánybíróság alaptörvényi hatásköreiből következően ez már nem csupán igény, de az alkotmányjogi panasz intézménye révén kikényszeríthető kötelezettség is.

2.4.2 A jelenlegi helyzet

A korábbi stratégia megalkotását követően az alaptörvényi rendelkezések bírósági ítélkezés során történő érvényesüléséhez a valódi alkotmányjogi panasz intézménye nagymértékben hozzájárult, hiszen a bírónak szükségképpen figyelnie kell az alaptörvényi összefüggésekre is, hogy döntése kiállja az alkotmányosság próbáját. Elősegíti az Alaptörvény érvényesülését az is, hogy a keresetlevelekben, fellebbezésekben és felülvizsgálati kérelmekben is egyre többször történik hivatkozás alkotmányos elvekre, jogokra. Mindezek mellett **az Alaptörvény 28. cikke a bíró köteleességévé teszi az Alaptörvénnyel összhangban történő jogértelmezést.**

A jogalkalmazás egységességének biztosítása nem feltétlenül csak az egységes jogszabály-értelmezést jelenti, hanem adott esetben **jelentheti az alkotmányos elvek és jogok egységes érvényesítését is az ítélkezési gyakorlatban.** E tevékenységében azonban a legfőbb bírói szerv munkája szorosan kapcsolódik az Alkotmánybírósághoz, az alkotmánybírósági ítélkezéshez. Az Alkotmánybíróság és a Kúria közötti kapcsolódási pontok az alkotmányjogi panasz

jogintézményén túl, a bírói döntés megsemmisítését követő – a Pp.-ben szabályozott – eljárás, továbbá az ún. párhuzamos eljárások.

A korábbi stratégia lezárásakor az Alkotmánybíróság mindösszesen öt bírói döntés alaptörvényellenességét állapította meg, így nem állt rendelkezésre elegendő tapasztalat. A jelen állapot szerint ennek többszörösét semmisítette meg az Alkotmánybíróság, így helytállónak bizonyult a korábbi stratégiából az a tétel, amely szerint **a valódi alkotmányjogi panasz hatással lesz a kúriai ítékezésre már középtávon is.**

A kúriai döntéseket megsemmisítő **alkotmánybírósági határozatok kapcsán**, a Kúrián **ad-hoc jellegű értekezletek kerülnek megtartásra**, amelyeken a Kúria vezetőin kívül a megsemmisített döntéseket hozó kúriai tanácsok elnökei és tagjai is részt vesznek. Ezen a fórumon közösen értékelik az alkotmánybírósági határozatokat, az annak nyomán kialakult jogi (alkotmányjogi) helyzetet. Az ülésről anonim emlékeztető készül, amelyből kiderül, hogy az ítélező bírók milyen szakmai aggályokat fogalmaztak meg akár a saját ítékezésükkel, akár a vonatkozó alkotmánybírósági határozatokkal kapcsolatban.

A bírói döntések ellen az Alkotmánybírósághoz benyújtott alkotmányjogi panaszok nyomon követésére a Kúrián állandó munkacsoport is működik. A „Valódi Alkotmányjogi Panasz Amicus Curiae testület” kúriai bírókból és főtanácsadókból áll. A munkacsoport kétheti rendszerességgel ül össze, s áttekinti a bírói döntéseket támadó új alkotmányjogi panaszokat valamennyi szakágat érintően. A munkacsoport feltérképezi, hogy melyek azok az ügyek, amelyekben a bírói döntést védendő (további szakmai érveket tartalmazó) amicus curiae vélemény megfogalmazása indokolt. A korábbi stratégiában a folyamatban lévő és a már elbírált alkotmányjogi panasz-ügyekkel kapcsolatban megfogalmazott elvárásoknak megfelelően a Kúria intranetes oldaláról elérhetők a Valódi Alkotmányjogi Panasz Amicus Curiae testület által az Alkotmánybíróságon befogadott alkotmányjogi panaszokról készített rövid összefoglalók, az Alkotmánybíróság ezen ügyekben hozott határozatai, valamint az eredményes „valódi” alkotmányjogi panaszokat követően hozott bírósági határozatok is. Az adatbázis tartalmazza az ügy tárgyának megjelölését, annak alapján a kúriai tanácsok könnyen és gyorsan tájékozódhatnak a referádájukba tartozó ügyekről és jogszabály-alkalmazást érintő panaszokról és döntésekről.

A Kúria és az Alkotmánybíróság 2016. szeptemberében közös kutatási programot indított az Alaptörvényből fakadó követelmények érvényesülésének bemutatására, amelynek keretében a programban részt vevők elemezték a Kúria és az Alkotmánybíróság egymással összefüggésben álló hatásköreit és az intézményi együttműködést, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti panasz eljárás, illetve a bírói kezdeményezések hatékonyságát. A tudományos kutatásban részt vett pályázók – köztük a Magyar Tudományos Akadémia (a továbbiakban: MTA) Társadalomtudományi Kutatóközpontjának Jogtudományi Intézete – kutatási eredményeiket az Alkotmánybíróságon 2017 novemberében megrendezett konferencián ismertették. A lektorált tanulmányok több kötetes sorozatban jelennek meg.

2.4.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Amennyiben az Alkotmánybíróság bírói döntést semmisít meg, úgy a korábbi Pp. XXIV. Fejezete szerint – 2018. január 1-jétől a Pp. XXX. Fejezete szerint – a Kúria jár el, s

meghatározza az alkotmányjogi panasz orvoslásához szükséges, az alkotmánybíróági határozatokból eredő jogkövetkezményeket. A korábbi stratégia lezárását követően a polgári, munkajogi és közigazgatási jogi döntések megsemmisítése következtében a Kúria több végzést hozott, amelyek meghatározták az alkotmánybíróági határozatokból eredő jogkövetkezményeket az alkotmánybíróági döntést követő bírósági eljárásokra. Ezek tapasztalatai a joggyakorlat egységesítésében nagy szerepet játszanak.

Az alkotmányjogi panasz intézményére tekintettel számolni kell a bírói döntések folyamatos alkotmányossági kontrolljával, adott esetben növekedésével, amely megköveteli a bíróktól az alkotmányossági szempontok fokozott figyelembevételét, a Pp. XXX. Fejezet szerinti eljárásnál pedig az új eljárásra vonatkozó útmutatás pontos meghatározását.

A Kúria és az Alkotmánybíróóság közötti **kapcsolódási pont** továbbá **az ún. párhuzamos eljárások kérdésének kezelése**. Párhuzamos eljárásról akkor beszélünk, amikor a jogerős döntést követően a fél felülvizsgálati kérelmet nyújt be a Kúriához, de egyben alkotmányjogi panaszt is az Alkotmánybíróósághoz. Az e területen felmerülő problémák egyik része, hogy értesül-e, és miként az adott bíróság, hogy a másikhoz is kérelmet nyújtottak be ugyanazon döntés ellen, a másik része, hogy a Kúria várja-e be az Alkotmánybíróóság döntését, vagy fordítva. A tudomásszerzés kérdését a 2018. január 1-jén hatályba lépett új eljárási törvények (Pp., Kp.) rendezték a vonatkozó tájékoztatási, értesítési kötelezettség előírásával. Nem került azonban törvényi rendezésre, hogy párhuzamos eljárások esetén a Kúria vagy az Alkotmánybíróóság hozza meg a „végső döntést”. Az Alkotmánybíróóság ügyrendjének módosítása e kérdésre ad ugyan egyfajta választ (az Alkotmánybíróóság visszautasítja az alkotmányjogi panaszt, ha a Kúria előtt az adott ügyben a felülvizsgálati eljárás még folyamatban van), de ez a szabályozási tárgy mindenki számára megismerhető és előre látható törvényi rendezést igényel annak érdekében, hogy a felek és a bíróság számára is nyilvánvaló legyen a követendő eljárás.

2.4.4 Középtávú célok

A Kúria célul tűzi ki a bírói döntések megsemmisítésének minimalizálását. Ennek érdekében egyrészt át kell tekintenie a megsemmisített döntéseket, elemeznie kell az alaptörvény-ellenesség okait. A Kúriának az alkotmányjogi panasz orvoslására irányuló eljárása során meghozott döntései útján ki kell dolgoznia, hogy a Pp. XXX. Fejezetébe foglalt hatáskörének gyakorlása miként járulhat még hatékonyabban hozzá az alkotmányos ítélkezési gyakorlat egységesítéséhez.

A jelen stratégia alapján az alkotmányos intézményekkel, köztük az Alkotmánybíróósággal, való kapcsolatra tekintettel **értékelni kell a párhuzamos eljárások problémáját.** Folyamatosan figyelemmel kell kísérni, hogy a párhuzamos eljárások kialakult rendje nem okozza-e a felek jogainak sérelmét, arra kell törekedni, hogy a leggyorsabb, egyben optimális megoldás alakuljon ki a „végső döntés” szempontjából, adott esetben szorgalmazni kell a kérdés törvényi rendezését.

2.4.5 A megvalósítás lépései, monitoring

Az Alkotmánybíróósággal való kapcsolattartás területén több éves tapasztalat áll rendelkezésre. Erre alapozva újabb stratégiai célok kidolgozása is felmerülhet, elsősorban a hatékony

jogérvényesítés előmozdítása érdekében. Ez azt igényli, hogy a bírók alkotmányjogi, alapjogvédelmi ismeretei bővüljenek, s az ítéletekben megfelelő választ tudjanak adni az alkotmányjogi kihívásokra. Mind a már meghozott döntések elemzése, mind az ismeretek bővítése szempontjából hasznos a konferenciák, képzések szervezése, ahol tudományos, alkotmánybírói és kúriai bírói előadások hozhatnák közelebb az egyes alkotmányossági problémákat az ítélkező bírókhoz (e tekintetben példaértékű lehet a már említett, a Kúria és az Alkotmánybíróság által közösen indított kutatási projekt).

2.5 A szupranacionális jog alkalmazása

2.5.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A bíróságok által előterjesztett **előzetes döntéshozatali kérelmek száma azt jelzi, hogy az uniós jog ténylegesen „behatolt” a jogalkalmazásba.** Az előterjesztések nem csupán a legfőbb bírói fórumtól származnak, hanem a bírósági rendszer különböző szintjeiről is. Kijelenthető, hogy az uniós jogi kultúra kellő mértékben elterjedt, viszont nem hagyhatók figyelmen kívül az előzetes döntéshozatali kérelmek megfogalmazása kapcsán felmerülő kritikák sem. **A kérdések némelyike időnként nem felel meg azoknak a szakmai elvárásoknak,** amelyeket az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EuB) a nemzeti bíróságokkal szemben támaszt. Ezek pontosabb, szakszerűbb megfogalmazása és a felesleges előterjesztések meggátolása érdekében **elengedhetetlen ezen a területen is a Kúria iránymutatása, nagyobb szerepvállalása.** Ez azért is indokolt, mert ún. „kötelezett bíróság”-ként alapvetően a Kúriát terheli az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése.

Emellett Magyarország vállalt nemzetközi kötelezettségeire tekintettel a Kúriának az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) joggyakorlatát is ismernie és követnie kell.

2.5.2 A jelenlegi helyzet

A korábbi stratégiában rögzítésre került, hogy Magyarország uniós csatlakozása óta 64 ügyben kértek a bíróságok előzetes döntéshozatalt. Nehéz ezeket súlyozni, illetve egyes ügyeket vagy ügycsoportokat kiemelni, ugyanakkor nyilvánvaló, hogy gazdasági-pénzügyi szempontból és számosságukat tekintve az adózási ügyek a legjelentősebbek.

A tendencia folytatódott, hiszen 2012 óta ez a szám 165-re nőtt, ami azt jelenti, hogy az eltelt öt évben több mint 100 eljárást kezdeményeztek a magyar bíróságok. Ezek megoszlását vizsgálva közigazgatási ügyszakban 56 előterjesztésre került sor, amelyből 22 adó ügy volt, míg a többi közlekedéssel, menekültüggyel, környezetvédelemmel, szerencsejátékkal és közbeszerzéssel függött össze.

Az EuB-val való kapcsolattartás az elmúlt évek alatt is példaértékű volt. Az EuB minden évben biztosította a munkájának megismerését azzal, hogy kúriai bírók látogathatták az intézményt, megismerkedhettek az ottani munkamenettel.

Az EuB, valamint az uniós tagállami legfelsőbb bíróságok és alkotmánybíróságok elnökei kezdeményezésére 2017 márciusában megkezdődött az EuB-t és a tagállami legfelsőbb bírói fórumokat tömörítő új internetes együttműködési platform, az Európai Unió Igazságügyi Hálózatának létrehozása. A 2018. január 1-jén elindult korlátozott hozzáférésű internetes portál első menüpontja az előzetes döntéshozatali eljárásokhoz kapcsolódó egyes bírósági

dokumentumokat és azok hivatalos uniós nyelvekre lefordított változatait tartalmazza. Az internetes portál második menüpontja azokat az uniós jog alkalmazása szempontjából érdekes vagy jelentős nemzeti bírósági döntéseket gyűjti össze, amelyek meghozatalát nem előzte meg az EuB előzetes döntéshozatali eljárása. A **tagállami legfelsőbb bíróságok és alkotmánybíróságok** saját mérlegelési jogkörükben **maguk dönthetik el, hogy mely döntéseiket kívánják feltölteni** és megjelentetni a honlapon. **Mindezek elősegítik a tagállami bíróságok uniós jogalkalmazásának egységesítését.**

A Kúrián **az európai jog hazai ítékezésben való érvényesülését segítik az európai jogi szaktanácsadók**, akik a tevékenységüket a 2013-ban megalakult Európai Jogi Szaktanácsadói Hálózat keretében fejtik ki, amelynek működését a 9/2016. (X. 17.) OBH utasítás szabályozza. A Kúria európai jogi szaktanácsadói a Kúria bírói közül kerülnek ki, speciális, az OBH utasításban rögzített **feladataikat** (pl. az Európai Unió jogának alkalmazásával, az EuB és az EJEB joggyakorlatával kapcsolatos tanácsadás, **szakmai anyagok készítése és véleményezése, közérdekű információk megosztása) napi bírói munkájuk mellett látják el.**

A bírók az EuB és az EJEB előtt folyamatban lévő ügyekről, a legújabb döntésekről a Kúria Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Irodája által 2017 márciusától havonta elkészített, a Kúria honlapjáról elérhető hírlevélből tudakozódhatnak. A hírlevél – az EuB hivatalos lapjának adatai, illetve az EJEB honlapján közzétett sajtóközlemények alapján – szakági bontásban tartalmazza a megelőző hónapban közzétett előzetes döntéshozatali kérelmek, az ezek tárgyában hozott EuB határozatok, a magyar vonatkozású EuB és EJEB ügyek, határozatok, a kiemelten fontos EJEB ítéletek rövid ismertetését, valamint – a Kúria adatbázisa alapján – a Kúria közösségi jogi, emberi jogi tárgyú döntéseiről, iránymutatásairól szóló összefoglalókat. A Kúria honlapján (Nemzetközi kapcsolatok) az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának ajánlásai mellett kereshetők és olvashatók továbbá az EJEB fontosabb, nem magyar vonatkozású ítéleteinek az összefoglalói.

A korábbi stratégia a kúriai gyakorlat megismerésének megkönnyítését is feladatként határozta meg. A kúriai adatbázisban történő keresés – az informatikai fejlesztéseknek köszönhetően – gyorsabbá és könnyebbé vált, viszonylag rövid idő alatt kikereshetők azok a határozatok is, amelyek az EJEE, az uniós jog alkalmazását, az EJEB és az EuB határozatait érintik.

A Kúria aktívan részt vesz a nemzetközi együttműködésekben a legfelsőbb bíróságok és a nemzetközi jogi fórumok között, így – amint fentebb már említésre került – 2016-ban a lett, a litván, a spanyol és a magyar legfőbb bírói fórumok, az Antwerpeni Egyetem és a Ljubljana-i Egyetem részvételével egy európai uniós finanszírozású projekt keretében készítettek egy legjobb gyakorlatot ismertető útmutatót, amely az előzetes döntéshozatali eljárások közzétételére vonatkozóan is hasznosítható javaslatokat fogalmaz meg.

Az EJEB vonatkozásában kevésbé intézményesített a kapcsolattartás, bár itt is biztosított az EJEE-ben részt vevő államok bíróinak látogatása és rövidebb-hosszabb idejű bírói gyakorlata. Meg kell azonban jegyezni, hogy az EJEB gyakorlatának megismerése nehezebb, mert döntéseit csupán franciául és angolul teszi közzé.

2.5.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A jogalkalmazói munka jellegéhez tartozik, hogy bizonyos kérdésekben más lehet a különböző bírói fórumok – egyébként jogi érvekkel egyaránt alátámasztható – álláspontja. Ennek

elismerése mellett is tudomásul kell venni, hogy az adott ügyben a végső szót kimondó bíróság határozata lesz a kötelező. Erre tekintettel válik fontos és kezelendő problémává, hogy a bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmek között több olyan volt, amelyet az EuB a hatáskörének nyilvánvaló hiánya miatt utasított el.

Emellett új kihívást jelentenek a 2018. január 1-jével hatályba lépett eljárásjogi szabályok, amelyek értelmében a Kúriának ki kell alakítania a felülvizsgálati kérelmek befogadási, engedélyezési szabályait, különös tekintettel az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségessége témakörében.

A felülvizsgálati kérelmek befogadásának megítélése tekintetében a Kúriát – indokként eltérő mértékű – mérlegelési jogkör illeti meg, illetve annak gyakorlásához kapcsolódóan konkrét kötelezettségekben is megnyilvánuló felelősség terheli. A tisztességes eljáráshoz való jogból mint alapvető jogi elvárásból következően a mérlegelés körében hozott döntés esetében is érvényesül az az elv, hogy a befogadhatóság bírói megítélése nem lehet önkényes, illetve nem lehet nyilvánvalóan okszerűtlen.

E jogtétel gyakorlati alkalmazásán, értelmezésén múlik, hogy a Kúria által kezdeményezett előzetes döntéshozatali előterjesztések száma növekszik vagy csökken. Mindeközben azt sem lehet majd figyelmen kívül hagyni, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikke kötelezettséget ró e körben az utolsó fokú bíróságra: ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az EuB-hoz fordulni. Az a kérdés, hogy mely bíróság tekinthető olyan bíróságnak, amelyet az EUMSZ 267. cikke alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége terhel, már eldőlt. A Kúria az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése körében hozott végzések elleni fellebbezések elbírálásáról és a kezdeményezési kötelezettségről szóló 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös véleményben már kimondta, hogy a Kúriát kell ennek a fórumnak tekinteni.

Bár ennek a kollégiumi véleménynek a megfogalmazásakor még nem a befogadási, engedélyezési rendszer volt hatályban, az EuB-nak a C-99/00 Lyckeskog ügyben hozott döntése egyértelmű iránymutatást ad erre az esetre is. Az EuB következtetése az volt, hogy a tagállami bíróság határozata ellen van jogorvoslati lehetőség, ha ezt a határozatot a legfelsőbb bírói fórum előtt a felek megtámadhatják, és e fórum az uniós jog helyes alkalmazásáról is dönthet az eljárás keretében, még akkor is, ha az ilyen határozat érdemi vizsgálata előzetes megengedhetőségi döntéstől függ.

Ezzel összefüggésben még nagyobb jelentőséget fog kapni más tagállamok uniós jogalkalmazása, jogértelmezése, mert a felülvizsgálati kérelmek befogadásánál nagy jelentősége lesz az ún. Cilfit kritériumok alkalmazásának (acte clair).

2.5.4 Középtávú célok

A sikeres előzetes döntéshozatali kérelmek számát növelni szükséges. Világossá kell tenni, hogy az EuB csak akkor dönt egy ügyben, ha valamely tény vagy magatartás az uniós jog hatálya alá tartozik, tehát meghatározható uniós jogi normához kapcsolódik.

A másik cél az, hogy a Kúria össze tudja egyeztetni az új eljárásjogi kódexben megfogalmazott engedélyezési és befogadási szabályokat az uniós jogi kötelezettségével.

2.5.5 A megvalósítás lépései, monitoring

Mindkét cél eléréséhez szükséges a bírók uniós jogi ismereteinek folyamatos bővítése, az előzetes döntéshozatali rendszer szélesebb körű megismertetése, illetve szükség van olyan szakemberekre, akik a kúriai munkát támogatják, segítik. Ennek egyik eleme lehet az Európai Jogi Szaktanácsadói Hálózatban tevékenykedő kúriai bírók bevonása, vagy magának a hálózatnak a jobb kihasználása. Tekintettel az EJEB gyakorlatára, a kúriai bírók nyelvtudásának fejlesztése fontos feladat.

2.6 Az önkormányzati normakontroll

2.6.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

Az Alaptörvény, valamint a Kp. alapján a Kúria dönt az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről, valamint a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról. További – a normakontrollal összefüggő – bírósági feladat a rendeletpótlásról való döntés.

2.6.2 A jelenlegi helyzet

Az önkormányzati rendeletek felülvizsgálata beágyazódott a közigazgatási bíráskodás gyakorlatába. A normakontroll eljárás olyan egyéb közigazgatási bírósági eljárássá vált, amely közelít a peres eljárásokhoz, ezáltal a közigazgatási bíráskodás egységesítését szolgálja.

Megvalósulni látszik a korábbi stratégiában megfogalmazott azon célkitűzés, amely azt szorgalmazta, hogy a bírói kar a kúriai normakontrollban ítélező tevékenységének támogatását lássa. Ennek bizonyítéka a **bírói kezdeményezések számának fokozatos növekedése**. A helyi adó szabályozás törvényességének megítélése körében fogalmazódik meg a legtöbb bírói kezdeményezés. A Kúria Önkormányzati Tanácsa a telek-, építmény- és települési adó adónemben vizsgálta felül a legtöbb önkormányzati rendeletet. Az elbírált ügyek túlnyomó többsége a telekadó kivetésével állt kapcsolatban, az indítványok jelentős része konkrét normakontroll eljárásnak minősült, azaz bíróságokról érkezett. A települési adó törvényellenességének megállapítására vonatkozó indítványok vonatkozásában a bírói indítványok mellett a kormányhivatali kezdeményezés is jellemző. A helyi adók körén kívül a normakontroll indítványok főként a közösségi együttélés helyi szabályainak, továbbá a helyi építési szabályzatnak, a képviselő-testület szervezeti- és működési szabályzatának a vizsgálatára irányulnak. A törvényen alapuló jogalkotói mulasztás körében – a működőképтелenséggel küzdő önkormányzatok esetén – a költségvetési és/vagy zárszámadási rendeletek vizsgálata a jellemző.

2.6.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Várható kihívásként kell megemlíteni a közigazgatási bíráskodás továbbfejlesztéséhez kapcsolódó esetleges szervezeti változásokat. Az önkormányzati normakontroll ugyan a

közigazgatási bíráskodás része és „együtt mozog” az egyéb közigazgatási bírósági hatáskörökkel, de felmerülhet akár önállósodása is.

Ami az önkormányzati normakontrollra irányuló bírói kezdeményezéseket illeti azt mondhatjuk, hogy azok mennyisége gyorsabban emelkedett, mint minősége. Bírói kezdeményezés esetén az indítvány formai okból történő visszautasítása a fél bíróságokba vetett bizalmának erodálódásával járhat. A bírók sok esetben nem ismerik a normakontroll eljárás sajátosságait, holott a Kp. azokat összefoglalóan tartalmazza.

Meg kell említenünk, hogy **kiemelt szerepe van a Kúria Önkormányzati Tanácsa határozatai hozzáférhetőségének, mindenki számára történő megismerhetőségének.** A Kúria honlapján (www.kuria-birosag.hu) valamennyi normakontroll határozat szerepel, a kereső felület használatával a határozatok könnyen megtalálhatóak. Ugyanakkor az elektronikus jogszabálygyűjteményekben (Nemzeti Jogszabálytár, Complex) nem, vagy nem teljeskörűen szerepelnek a Kúria Önkormányzati Tanácsának határozatai.

2.6.4 Középtávú célok

Kiemelt cél a bírói kar széles körű tájékoztatása a közigazgatási bírósági normakontroll eljárásról. Számos szakmai anyag és központi oktatás keretében tartott előadás tárgya az önkormányzati normakontroll intézménye és gyakorlata (pl. a Kp.-hez kapcsolódó tananyag, a MIA által szervezett képzések), fontos a Kúria e területen betöltött szerepének hangsúlyosabbá tétele. Immár nemcsak annak érdekében van erre szükség, hogy a bírói kezdeményezések minősége javuljon, hanem azért is, mert maguk a közigazgatási bíróságok is normakontroll bíróságokká váltak a normatív önkormányzati határozatok tekintetében a Kp. alapján.

A Kúria Önkormányzati Tanácsának döntéseiről való tájékozódást – s így a döntésekre való hivatkozást – nagymértékben segítené, ha a nagy elektronikus jogszabálygyűjteményekben a határozatai könnyen és teljeskörűen hozzáférhetők lennének.

2.6.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A kitűzött célok elérésének egyik adekvát eszköze a további képzések megtartása, és az eddigi tapasztalatokat, illetve e nem klasszikus ítélkezési irány koncepcióját összefoglaló tananyagok írása, a kúriai bírók és a jogtudomány képviselőinek bevonásával.

2.7 A döntés-előkészítés továbbfejlesztése

2.7.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A Kúria Magyarország legfőbb bírósági szerveként az ítélkezési tevékenysége és a bíróságok jogalkalmazása egységét biztosító feladatai ellátása során gondoskodik az Alaptörvény rendelkezéseiből fakadó követelményeknek, ezen belül a nemzetközi jog és a magyar jog összhangjának az ítélkezésben való érvényesüléséről. A korábbi stratégia a Kúria ítélkezési tevékenységének fejlesztése területén célként határozta meg, hogy a bírói döntések

illeszkedjenek a hazai és az európai közjogi-alapjogi, uniós jogi kritériumokhoz, és – a jogbiztonság és a jogegyenlőség követelményét érvényre juttatandó – összhangban legyenek a Kúria gyakorlatával.

2.7.2 A jelenlegi helyzet

A Kúrián a korábbi stratégiában megfogalmazott célok, elvárások megvalósítása, kiemelten más ítélkező fórumok (Alkotmánybíróság, EuB, EJEB) esetjogának figyelemmel kísérése, az ún. valódi alkotmányjogi panasz új jogintézményével kapcsolatos feladatok színvonalas ellátása és az ezzel járó munkaterhek csökkentése érdekében **főtanácsadói rendszer került bevezetésre**. A főtanácsadók részt vesznek az elvi és az ítélkezési munka előkészítésében, e döntés-előkészítésben feladatukat képezi más bírói fórumok, így a fent jelzett hazai és nemzetközi bírói fórumok azon döntéseinek kigyűjtése és elemzése, melyek az adott ügyszakhoz kapcsolódnak. Feladatuk továbbá jogi vélemények készítése is.

A főtanácsadói rendszer működésének hatékonysága 2018-ban, kúriai bírók közreműködésével – a különböző munkafeladatok tanácsokon belüli megosztása, a munkateher kérdőíves mérése útján – tüzetesebben is vizsgálatra került. A felmérésből származó tapasztalatok azt mutatják, hogy a bírói munkateher csökkentésében és a tanácsok optimális működésében a főtanácsadók foglalkoztatása jelentős tényező. Erre figyelemmel 2018-ban **létrejött a Kúria Tudományos és Dokumentációs Központja** is, amely a főtanácsadók tudományos tevékenységén keresztül segíti a Kúria ítélkező tanácsainak és kollégiumvezetőinek munkáját.

2.7.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A döntés-előkészítést támogató munkaszervezés terén korábban kitűzött célok eddig is csak **részben valósultak meg**, továbbá az új eljárás törvények várhatóan jelentős többletmunkaterhet rónak a Kúriára, ezért különösen indokolt a tanácsok munkáját segítő igazságügyi alkalmazottak tanácsszintű struktúrájának, feladat-meghatározásának részletes kidolgozása és gyakorlati megvalósítása, valamint ügyszakon belül a bírók közötti egyenletes ügyelosztás biztosítása.

2.7.4 Középtávú célok

Azon, a korábbi stratégiában megfogalmazott cél elérése érdekében, hogy a kúriai döntések megfeleljenek a hazai és az európai közjogi-alapjogi, uniós jogi követelményeknek, **intézkedni kell a jogi szakterületükön kiemelkedő elméleti tudással rendelkező szakemberek érdemi munkába való hatékonyabb bevonásáról**. A főtanácsadók által nyújtott támogatás kiemelt területei az európai közösségi jog értelmezése, a nemzetközi és uniós jogra vonatkozó adatok, ítéletek elérhetőségének megkönnyítése, feldolgozása, a nemzetközi ítélkező fórumok esetjoga és az Alkotmánybíróság releváns gyakorlata – a Kúria elé kerülő konkrét ügyek elbírálásához szükséges – megismerésének, alkalmazásának, illetve érvényesülésének biztosítása.

Ahhoz, hogy a kúriai döntések előkészítése magasabb szintre léphessen, **elsődleges** stratégiai cél a főtanácsadói rendszer feladatkörökben és létszámban történő bővítése, valamint az ítélkező tanácsok munkáját segítő **igazságügyi alkalmazottak képzettségének teljes körű hasznosítása**.

2.7.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A döntés-előkészítés színvonalát növelő, ugyanakkor időigényét és a bírók munkaterhét csökkentő változtatások egy része csupán munkaszervezéssel nem valósítható meg.

Teljeskörűen át kell tekinteni, hogy szükséges-e jogszabályi, illetve igazgatástechnikai módosítás a főtanácsadók foglalkoztatási feltételeinek, valamint a bírók Kúriára történő kirendelésének és beosztásának vonatkozásában.

Mindezek mellett (1-2 év múlva) kerülhet sor a Tudományos és Dokumentációs Központ működése során szerzett tapasztalatok levonására. Ezek alapján lehet döntést hozni arról, hogy a főtanácsadók kizárólag tanácsokhoz legyenek-e rendelve vagy a központ keretében tevékenykedjenek, amely megoldás révén szaktudásukat bármely tanács igénybe veheti.

Az így kialakított működési modell eredményességét 4-5 év múlva objektív és szubjektív módszerrel is értékelni kell. Objektív mérőszám lehet az ügyek elintézésének időtartama, az ügyhátralék feldolgozása és az elvi jelentőségű döntések számának alakulása, a szubjektív értékelés pedig a kúriai és az alsóbb fokon ítélkező bírók, esetleg más jogász hivatásrendek képviselőinek körében végzett elégedettségi felmérésen alapulhat.

2.8 A Kúrián folyó ítélkezési tevékenység hatékonysága

2.8.1 A tevékenység kapcsolódása a Kúria intézményi céljához

A Kúriának a jogegység biztosításával egyenértékű feladata a konkrét ügyekben történő – jogorvoslati jellegű – ítélkezés. Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése nevesíti a bírósági ügyek észszerű időn belüli befejezéshez fűződő jogot: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.” A korábbi stratégia célállapotot leíró részében is említésre kerül az időszerű ítélkezés követelménye. Ennek jelentősége az ügyfelek jogait és a bíróság megítélését illetően nem szorul további magyarázatra.

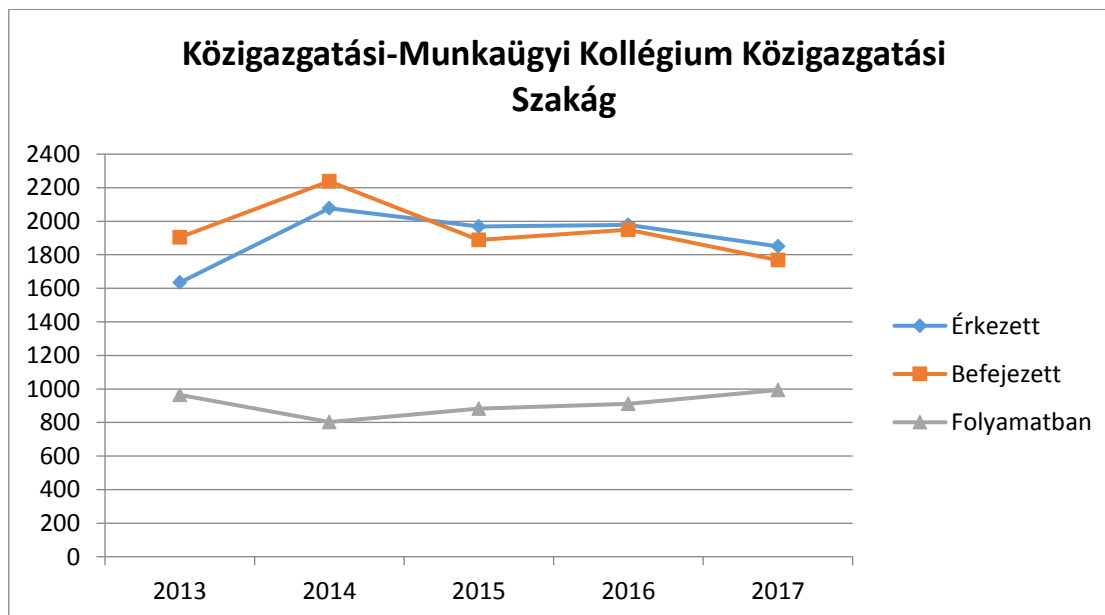
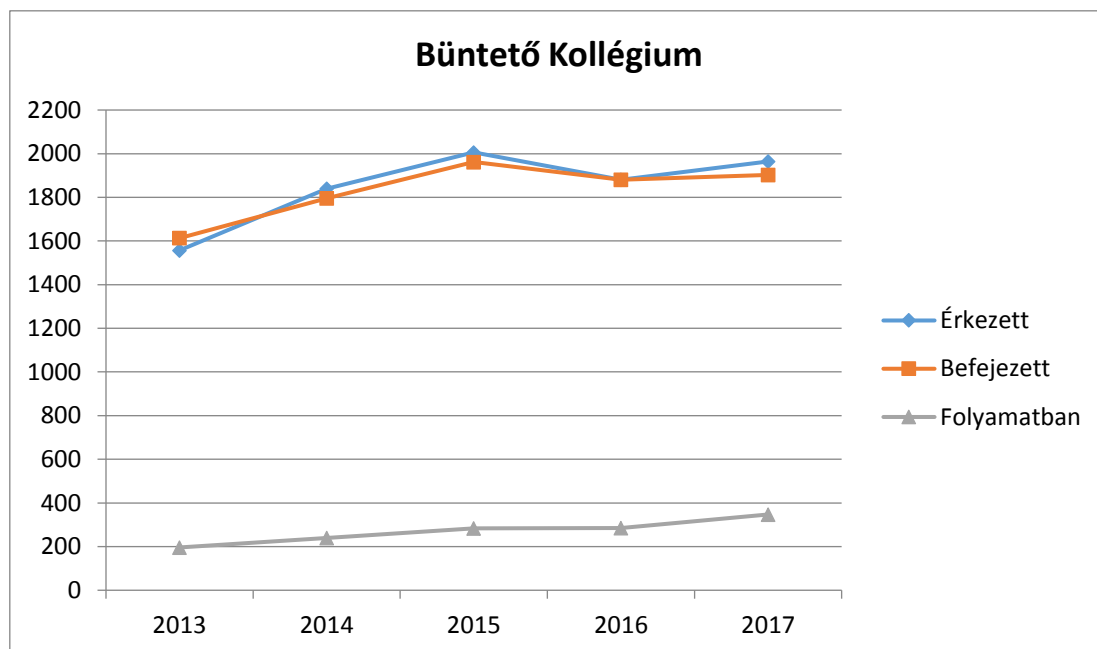
2.8.2 A jelenlegi helyzet

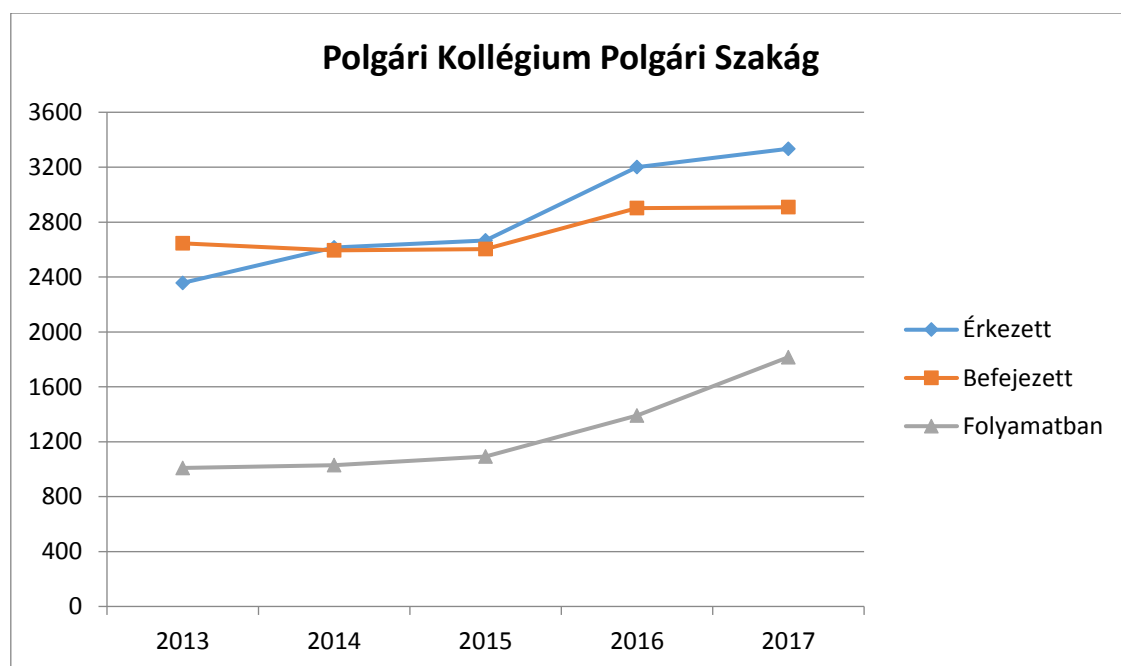
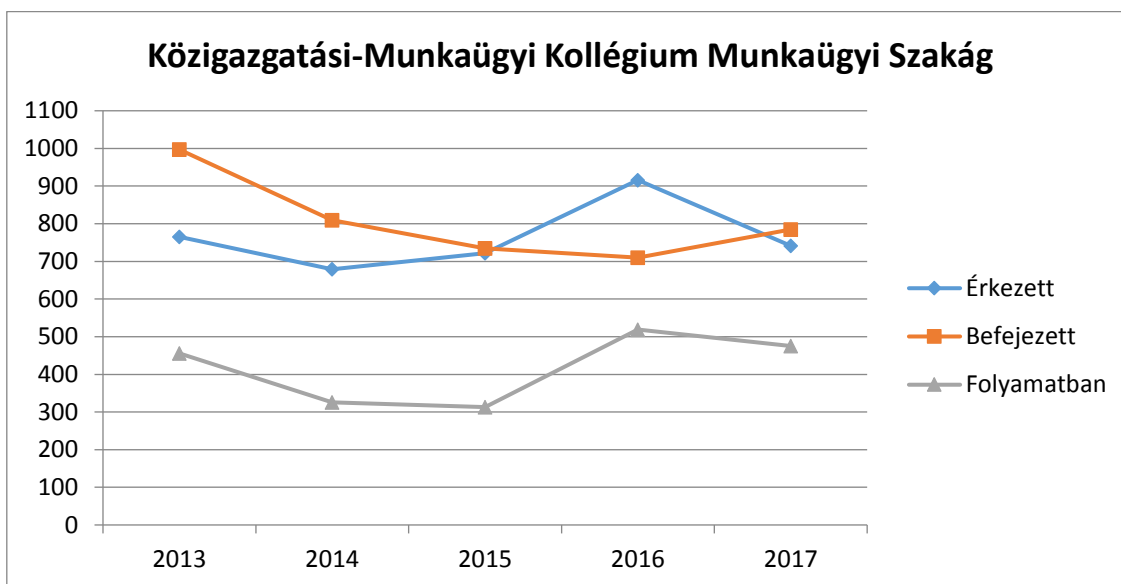
A Kúria esetében az ítélkezés időszerűségének követelményét azzal együtt kell értelmezni, hogy az e fórum elé kerülő ügyeknek általában magasabb a tétjük a felek számára, jogi értelemben bonyolultabbak és nagyobb terjedelmű iratanyag tanulmányozását igénylik, mint például az első fokon eljáró bíróságok elé kerülő esetek. Továbbá a Kúria döntései közvetlen vagy közvetett módon az összes alsóbb fokú bíróság gyakorlatát befolyásolják, és ez külön felelősséget ró a kúriai bírókra.

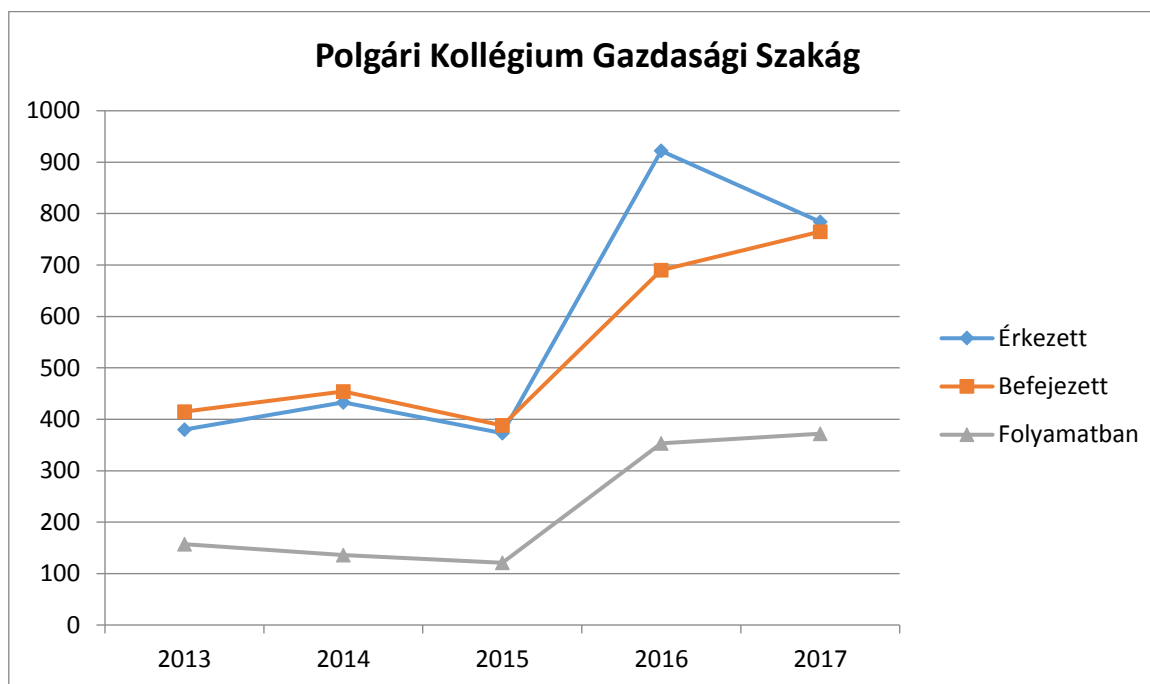
A fenti szempontok figyelembe vételével kell értékelni a Kúria erőfeszítéseit, amelyeket az elmúlt öt évben tett az időszerűségi mutatók javítása érdekében. Az adatok értelmezéséhez tudni kell, hogy a kúriai bírói létszám és a tanácsok száma gyakorlatilag nem változott 2013 óta (a teljes bírói létszám akkor 82 volt, jelenleg 83).

Az egyes szakágakra lebontott trendek azt mutatják, hogy a munkaügyi szakág kivételével az érkezett ügyek számát tekintve (amire nincs befolyása a Kúriának) általában enyhe növekedés

figyelhető meg. Nagyarányú emelkedés történt a gazdasági szakágban, aminek a „devizahiteles” dömping ügyek megjelenése az oka. **A szakágakban az érkezés növekedésével jellemzően a befejezések száma is növekedett, ami azt mutatja, hogy a Kúria képes rugalmasan reagálni az ügyteher növekedésére.**

2.8.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Látni kell, hogy a kúriai ítélkezés hatékonysága nem csupán a Kúria autonómiájába tartozó munkaszervezési kérdésen, illetve a bírók hozzáállásán múlik. A szabályozási környezet változásai jelentős mértékben befolyásolják az érkező ügyek mennyiségét, összetételét és magának az elintézésnek az idejét. Ezen kívül **a Kúria elé is kerülhetnek időszakosan jelentős, többlet-erőfeszítéseket követelő ügyek, ügycsoportok**, és az általános pereskedési hajlam is **olyan tényezők, amelyekre a Kúriának nincs befolyása**. Ilyen „külső” körülmény az új eljárási törvények (Be., Pp., Kp.) hatálybalépése is, amelyek várhatóan hatást gyakorolnak majd az ügyforgalomra.

2.8.4 Középtávú célok

Az utóbbi évek tapasztalatai alapján, a hatékonyság területén nincs szükség jelentős mértékű változtatásra, **célként a jelenlegi hatékonysági szint fenntartása fogalmazható meg**.

A Kúria tudja kezelni az érkező ügyek számának időszakos ingadozásából fakadó többletterhelést. **Érdemes lenne ugyanakkor kidolgozni egy olyan általános cselekvési tervet, amely nagy mennyiségű ügy hirtelen érkezése esetén** – a konkrét vezetői intézkedési lehetőségek meghagyásával – **követendő lehet** (pl. ügyelosztási renden belül a tanácsok közötti kiegészítések részletes szabályozása, igazságügyi alkalmazottakat érintő munkaszervezési változások, külső- és belső kommunikáció).

Természetesen egy ilyen cselekvési tervnek tiszteletben kell tartania a törvényes bíróhoz való jogot, azaz előre meghatározott elvek szerint kell történnie a tömegesen érkező ügyek szétosztásának. Ugyancsak fel kell készülni arra az eshetőségre, ha az új eljárási törvények következtében csökkenne a Kúria ügyterhelése. Ez esetben a jogegységi feladatok még átfogóbb és időszzerűbb teljesítése lehet középtávú cél.

2.8.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A kúriai vezetőknek továbbra is figyelemmel kell lenniük az egyes ügyszakok, és azon belül a tanácsok aktuális ügyforgalmi adataira. A befejezési számokban, illetve az elintézési határidőkben bekövetkezett jelentősebb mértékű és tartósnak látszó negatív változások észlelése esetén – a bírói függetlenség tiszteletben tartása mellett – mielőbb magyarázatot kell kérni, és szükség esetén meg kell tenni a szükséges igazgatási lépéseket.

Az ügyforgalomban bekövetkező hirtelen növekedés kezelésére kidolgozandó terv előzetes és átfogó egyeztetést igényel a Kúria vezetői, illetve bírói és igazságügyi alkalmazottai között, majd ezt követően kezdődhet meg annak kidolgozása. Az ügyforgalom esetleges csökkenése révén felszabaduló kapacitás fordítható az alsóbb fokú bíróságokon vagy akár már az ügyek bíróságra kerülése előtt felmerült jogi problémák időben történő észlelésére, és a megfelelő lépések megtételére. Ennek részleteit a kollégiumvezetők bevonásával lehet kidolgozni.

A hatékony munkavégzés elősegítésében a következő ötéves időtartamban kiemelt szerepe lesz a főtanácsadói rendszer – fentebb taglalt – további intézményesítésének, valamint közvetett módon az ítélkezés egységesítése érdekében tett erőfeszítéseknek is lehet pozitív hozadéka ezen a téren. Az időszerűség követelményének való megfelelést szolgálják a következő fejezetben foglalt, a Kúria alaptevékenységének hatékony ellátását biztosító háttér középtávú fejlesztési tervei (ezeken belül a személyi és az informatikai fejlesztések játszanak kulcsszerepet).

3. A KÚRIA ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK HATÉKONY ELLÁTÁSÁT BIZTOSÍTÓ HÁTTÉR

A Kúria alaptevékenysége nem látható el az azt biztosító szervezeti, személyi és infrastrukturális háttér nélkül. A jelenlegi bírósági igazgatási rendszer a Kúria elnöke számára relatív autonómiát biztosít előbbieik vonatkozásában, így a stratégiaalkotás e területeken lehetséges és szükséges.

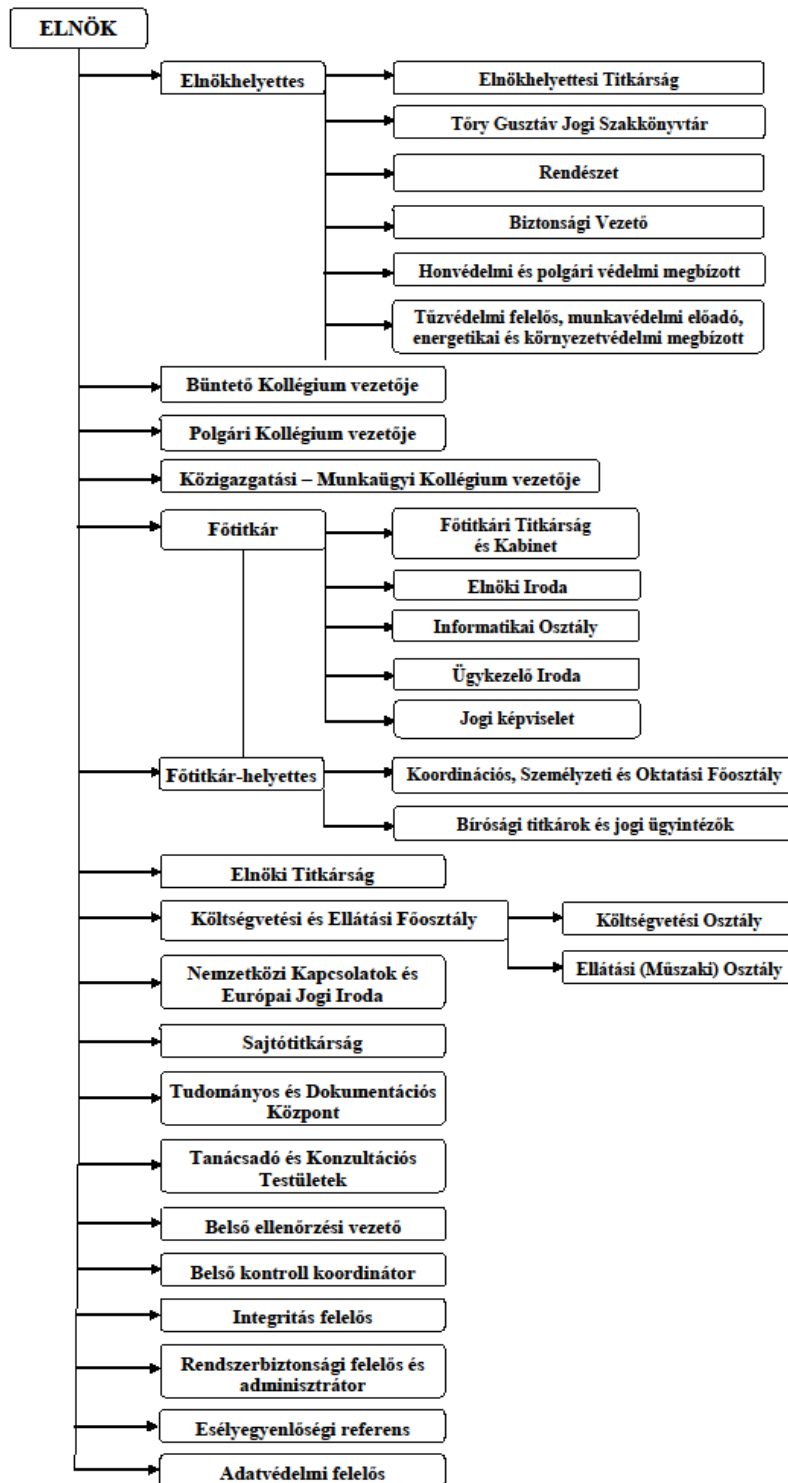
3.1 A Kúria szervezete

3.1.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A korábbi stratégia számos pontban fogalmazott meg célkitűzéseket a Kúrián belül a munkaszervezés hatékonyságának növelésével, az ítélkező tevékenység szervezeti kereteinek kialakításával kapcsolatban. A Kúria szervezetfejlesztési programjának részét képezte a bírók munkáját segítő igazságügyi alkalmazottak optimális létszámának és összetételének kialakítása, valamint a tudásmegosztás keretében a gyakornoki rendszer kialakítása az állam- és jogtudományi karok doktori iskoláival együttműködésben.

3.1.2 A jelenlegi helyzet

A következő szervezeti ábra a Kúria igazgatási szervezetét, a táblázat a tanácsösszetételét mutatja be azzal, hogy a „főtanácsadó” oszlopban az egyes tanácsoknál a jelen stratégia készítésének időpontjában feladatot ellátó főtanácsadói létszám került megjelölésre.

A korábbi stratégia megalkotását követően, az intézményi célok elérése és a jogszabályi előírásoknak való megfelelés érdekében létrehozásra került a Tudományos és Dokumentációs Központ, a Főtitkári Titkárság, valamint belső kontroll koordinátor, integritás felelős, rendszerbiztonsági felelős és adminisztrátor, esélyegyenlőségi referens és adatvédelmi felelős kijelölésére került sor.

tanács	tanácselnök	bíró	bírók összesen	főtanácsadó	jogi ügyintéző/titkár	bírósági ügyintéző	jegyzőkönyvvezető/leíró	alkalmazottak összesen
B.I.	2	3	5	1	1	1	1	4
B.II.	2	2	4	1	1	-	2	4
B.III.	3	4	7	1	1	1	2	5
P.I.	2	5	7	1	2	1	1	5
P.II.	1	2	3	-	1	-	1	2
P.III.	1	2	3	1	1	1	-	3
P.IV.	1	2	3	-	1	1	1	3
P.V.	3	4	7	-	2	-	2	4
P.VI.	2	2	4	-	1	1	-	2
G.VII.	2	3	5	1	2	-	2	5
K.I.	2	2	4	1	1	-	1	3
K.II.	1	2	2	-	1	1	1	3
K.III.	1	2	3	-	1	-	1	2
Önk., K.IV:	2	2	4	3	1	-	1	5
K.V.	1	1	2	-	1	-	1	2
K.VI.	1	2	3	1	1	-	1	3
K.VII.	2	2	4	-	1	1	1	3
M.I-K.VIII.	1	1	2	1	1	-	1	3
M.II.-K.IX.	1	3	5	1	2	1	-	4
M.III.	1	2	3	1	1	-	1	3
Összesen:	32	48	81	14	24	9	21	68

A „nagytanácsai” működés jelenleg sem teljes körű a Kúrián, a tanácsstruktúra szakáganként meglehetősen nagy változatosságot mutat.

Az Iasz. módosításának 2014. évi hatályba lépésétől megkezdődött a főtanácsadói rendszer kiépítése, amely rendszer kialakítása 2016-ban kiteljesedett, így mára **20 főtanácsadói álláshely kialakítására került sor**. A főtanácsadók a Kúria Tudományos és Dokumentációs Központjába beosztva végzik tevékenységüket.

A bírók munkáját segítő igazságügyi alkalmazottak optimális létszámának és összetételének kialakításával kapcsolatban, valamint a tudásmegosztás keretében **2014-től töretlenül működik a gyakornoki rendszer, évente 10-12 doktorandusz vesz részt a programban, akik közül már több főtanácsadó került kinevezésre**.

A tervezett célnak megfelelően a titkári rendszer működése is változott, néhány indokolt esetet kivéve a tartós titkári foglalkoztatás megszűnt a Kúrián.

A szervezeti hatékonyság növelése érdekében 2018-ban a bírók részvételével sor került az alaptevékenység ellátásához kapcsolódó szervezeti működéssel összefüggő tapasztalatok elemzésére és ennek alapján a szükséges középtávú célok kijelölésére.

3.1.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A tanácsstruktúrával összefüggésben vizsgálandó kérdés, hogy az új eljárási törvényeknek milyen hatása lehet az optimális tanácsösszetételre.

A jelen stratégia alkotása során **a bírók körében végzett felmérés eredményeként megállapítható, hogy a bírói munkateher csökkentésének egyik legfontosabb eszköze lehet a főtanácsadói rendszer továbbfejlesztése.**

Mindemellett az alsóbb fokú bíróságokról a Kúriára történő bírói kirendelés esetén arra kell törekedni, hogy arra elsődlegesen törvényszéki vagy ítélőtáblai szintről kerüljön sor.

3.1.4 Középtávú célok

Kiemelt feladat az optimális tanácsösszetétel kialakítása a szakági sajátosságok figyelembevételével. Továbbra is cél, hogy a megfelelő létszámú és a szükséges kompetenciával rendelkező igazságügyi alkalmazottak, valamint a kirendelt, illetve beosztott bírók tevékenységével a kúriai bírók feladatkatasztere átstrukturálódjon.

3.1.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A megvalósításra annak függvényében kerülhet sor, hogy milyen szervezeti változások következnek be a közeljövőben a bírósági rendszert illetően.

3.2 Személyzeti kérdések

3.2.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A korábbi stratégia a Kúria személyzeti kérdéseire kapcsolódóan szintén megfogalmazott célokat, ezen belül a bírók jogállására (előmenetelük ösztönzése, a kiválasztási rendszer érdemalapú működtetése), illetve az igazságügyi alkalmazottak Kúrián betöltött szerepére vonatkozóan.

Az igazságügyi alkalmazottak helyzetével összefüggésben a korábbi stratégia egyik lényeges célja volt annak egyértelműsítése, hogy az egyes igazságügyi alkalmazotti munkakörökhöz milyen feladatok tartoznak, különös tekintettel a bírósági ügyintéző munkakörben foglalkoztatottak feladatainak egységesítésére.

3.2.2 A jelenlegi helyzet

A korábbi stratégia megalkotását követő években jelentős előrelépés történt a bírók nyelvi és informatikai képzése terén. A bíróknak a Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Iroda munkatársai segítségével lehetőségük van nyelvtudási szintjük fejlesztésére. Az informatikai belső képzések során elsajátíthatók, illetve fejleszthetők a jogszabály-nyilvántartó programok kezelésére, a levelező rendszer használatára, valamint az egyéb „kereső” rendszerek használatára vonatkozó ismeretek.

Az elmúlt évben megvalósult dolgozói elégedettségmérés alapján a bírók és az igazságügyi alkalmazottak helyzetét javító intézkedésként több elnöki utasítás került kiadásra (pl. lakásbérleti díj hozzájárulásról, nyugállományba vonulásához kapcsolódó elismerésekről).

Az igazságügyi alkalmazottak esetében is jelentősen bővült az elmúlt évek során a képzési lehetőség (pl. informatikai képzés, az ügyfélkapcsolati feladatokat ellátó igazságügyi alkalmazottak kommunikációs képzése, információbiztonsági képzés, szakterületekhez kötött képzések). A korábban tanácsjegyzői, jelenleg jogi ügyintézői munkakörben foglalkoztatott igazságügyi alkalmazottak bekapcsolódnak a Fővárosi Törvényszék képzési rendszerébe.

Az igazságügyi alkalmazottak helyzetére jelentős kihatással volt az Iasz. 2017. évi módosítása, melynek eredményeként a teljes illetményrendszerük átalakult, és évente sor kerül a teljesítményértékelésükre is.

3.2.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A Kúrián 2022-ig 19 bíró éri el a jelenleg irányadó felső bírói korhatárt, így a következő 3 évben a bírói kar közel negyede kicserélődik.

Az igazságügyi alkalmazottak körében a kompetencia alapú foglalkoztatás még nem teljes körű, ennek egyik oka, hogy az új képesítési rendelet alapján, az Iasz. módosítás hiányában nem volt lehetőség a kinevezési okirat részét képező munkakör és illetmény egyoldalú munkáltatói módosítására. Ennek következtében a bírósági ügyintézők továbbra is eltérő feladatokat látnak el a konkrét munkavégzési helyüktől függően. Ezen a területen az említett körülmények miatt, egyoldalú munkáltatói intézkedéssel történő változtatásra továbbra sincs lehetőség.

3.2.4 Középtávú célok

A bírók helyzetével kapcsolatban kiemelt jelentősége van a kiszámítható pályázati rendszer kialakításának, különös tekintettel a bírói állaspályázatok elbírálásának részletes szabályairól szóló 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet 2017-ben történt jelentős módosítására.

Az igazságügyi alkalmazottak teljesítményértékelésének szempontjairól az OBH elnöke szabályzatban rendelkezett, ugyanakkor fontos lenne a Kúria szintjén is az ehhez kapcsolódó egységes elismerési rendszer kialakítása. **A szervezeti és személyzeti feladatok között**

továbbra is az egyik legfontosabb a bírók munkaterhének csökkenését eredményező intézkedések meghozatala.

Megfontolandó annak a gyakorlatnak az ismételt bevezetése, hogy a legkiválóbb munkát végző bírósági fogalmazók joggyakorlati idejük egy részét a Kúrián töltsék el, illetve felmerülhet a fogalmazói versenyvizsgán kiemelkedően teljesítő olyan pályázók megkeresése, akiknek a szervezeten belüli foglalkoztatására nem került sor.

3.2.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A fenti célok megvalósítása javarészt nem a Kúriától függ, azonban megfelelő érdekérvényesítő tevékenységet kell kifejtteni ahhoz, hogy a jogalkotási folyamatban megjelenjenek a Kúria sajátos szempontjai és érdekei.

A bírói pályázatok elbírálásának szempontrendszerét megállapító jogszabályok olyan irányú módosítására van szükség, amely figyelembe veszi azt, hogy a kúriai bírók kiválasztásánál speciális szempontoknak kell érvényesülnie.

A főtanácsadók foglalkoztatási feltételeinek átalakítása érdekében kezdeményezni kell az Iasz. módosítását akként, hogy az a főtanácsadók bíróságon kívüli munkavégzését lehetővé tegye, valamint el kell érni a Kúrián végzett tevékenységük szakmai, tudományos körökben, műhelyekben történő elismerésének érzékelhető növelését. Az előbbieken túl hangsúlyt kell fektetni a szervezeten, az intézményen belüli egyéni karrierutak kialakítására, a gyakornoki foglalkoztatás bővítésére, ezzel is szélesítve a kiválasztási lehetőségek körét.

Az előző lépésekkel párhuzamosan **szükséges a főtanácsadók pályáztatási rendszerének továbbfejlesztése.** E fejlesztési területen egyrészt számba kell venni és újra kell strukturálni a pályázattal megcélzandó területek körét, másrészt – már a pályázati kiírásban is megjelenítve – pontosítani szükséges a pályázókkal kapcsolatos szervezeti elvárásokat szakmai és egyéb (pl. igazgatási) vonatkozásban egyaránt.

3.3 A Kúria infrastruktúrája

3.3.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A Kúria mindenkorai épületének mind külső, mind belső kialakításában oly módon kell tükröznie az intézmény több száz éves múltját, a bírói hatalmi ágban betöltött vezető szerepét, hogy korunk műszaki, technikai lehetőségeit felhasználva megfeleljen a XXI. századi igazságszolgáltatással szemben támasztott elvárásoknak.

3.3.2 A jelenlegi helyzet

A Kúria jelenleg és várhatóan még néhány évig a Budapest, V. kerület, **Markó utca 16.** szám alatti épületben működik. Az épület Kúria által használt helyiségei meglehetősen szűkösen képesek csak biztosítani a működés feltételeit, számos irodára a zsúfoltság jellemző, az iratok és eszközök raktározása, tárolása az évek múlásával egyre nehezebben kivitelezhető.

A Kúria korábbi, és várhatóan ismét birtokba vehető Budapest, V. kerület, Kossuth téri épületének rekonstrukciójáról ugyan kormányhatározat született, de az ingatlan használati jogát érintő jogvita véglegesen még nem zárult le.

3.3.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A Markó utcai épület állagából, egyes műszaki eszközeinek korszerűtlenségéből adódóan az üzemeltetés nehezen képes megfelelni a mai kor elvárásainak, az elavult energetikai rendszerek esetenként magas működési kockázatot eredményeznek.

A Kossuth téri Igazságügyi Palota felújítását a gazdaságossági követelményekre való tekintettel hosszútávra szükséges tervezni. **A beruházás előkészítését, lebonyolítását a Kúriától független szervezet végzi,** ezért kihívást jelent a Kúria működéséből eredő szükségletek, valamint a Kúria érdekeinek érvényesítése a beruházás megvalósítása során. A Kúria ítélkezési tevékenységéből adódó speciális igényekkel kapcsolatban nehézséget okoz a több, mint 120 éves épület építéskori működési rendjéből, majd a későbbi múzeumi mivoltából fakadó térstruktúra eltérése a mai igényektől (pl. az információtechnológia és a gépjárműforgalom térnyerése miatt).

3.3.4 Középtávú célok

A Markó utcai épület vonatkozásában elengedhetetlen az életvédelmet, illetve a személyi és információs biztonságot szavatoló fejlesztések megvalósítása, valamint az akadálymentes közlekedést biztosító berendezések korszerűsítése és bővítése (pl. tűzjelző rendszer, irányfények, épület zónákra osztása). Emellett prioritást élvez még az épület és a munkaeszközök energiahatékony üzemeltetésének növelése, az energiahatékonsági tervben foglaltak megvalósítása (ablakcserék, a fűtési és világítási rendszer korszerűsítése, a hőfokszabályozás megoldása), valamint **a munkavállaló-barát környezet fenntartása és javítása** többek között a tárgyalótermek és irodák klimatizálása, az erősen elhasznált bútorok cseréje, a parkolóhelyek számának növelése, az irodai zsúfoltság megszüntetése útján.

A Kossuth téri épületben a munkavégzés támogatását a megvalósítás időpontjában legkorszerűbb információtechnológiai rendszerek kiépítésével és a várható további fejlesztések lehetőségének biztosításával szükséges megvalósítani az adat- és információbiztonsági követelmények megtartása mellett. Már **a tervezés fázisában figyelemmel kell lenni az energiahatékony és környezetkímélő megoldások alkalmazására** az épület infrastrukturális ellátásával kapcsolatban.

A Kúria mindenkorai épületének és munkaeszközeinek energiahatékony és környezetkímélő üzemeltetése érdekében további célkitűzés **a tudatosan energiatakarékos működés irányába ható munkavállalói szemlélet kialakítása.** A fenntartható környezet érdekében fontos törekvés **a papír alapú levelezés, ügyintézés informatikai rendszerek használatával történő minél nagyobb fokú kiváltása.**

3.3.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A Markó utcai épület beruházási és felújítási munkálataihoz elengedhetetlen és előre jelzett, a költségvetési tervezésbe beépített **penzügyi források biztosítása érdekében hatékonyabb igényérvényesítésre lesz szükség,** valamint **növelni kell a pályázati tevékenység**

hatékonyságát. A tervezett fejlesztések előrehaladása a beruházási és felújítási terv évenkénti aktualizálásával követhető nyomon. A Fővárosi Ítéltáblának a Markó utcai épületből történő, 2019. év végére tervezett részleges kiköltözése folytán felszabaduló egyes irodák Kúria általi használatba vétele lehetőséget teremthet az irodai túlzsúfoltság enyhítésére, megszüntetésére.

A Kossuth téri Igazságügyi Palotába történő költözést illetően a beruházói oldalon a projekt megvalósításában jelenleg olyan, még döntést igénylő tényezők vannak, amelyek miatt a stratégiai célok megvalósítását szolgáló konkrét lépések nehezen körvonalazhatóak, ezért elengedhetetlen a projekt lebonyolítását végző szervezettel történő folyamatos kapcsolattartás, együttműködés. A beruházás előkészítése és megvalósítása során a Kúria érdekeit – a szervezet működéséből fakadó igények érvényre juttatása céljából – a Projektirányító Bizottság tagjaként a Kúria elnöke képviseli.

3.4 Informatikai fejlesztések a Kúrián

3.4.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljaihoz

A Kúria Alaptörvényben és Bszi.-ben rögzített legfontosabb feladatainak ellátása ma már elképzelhetetlen **informatikai eszközök és alkalmazások igénybevétele nélkül, ezek használata azonban kockázatokat hordoz magában** az üzem- és adatbiztonság terén.

3.4.2 A jelenlegi helyzet

Az ítélkezési és jogegységi tevékenység támogatásához az alapvető informatikai eszközök rendelkezésre állnak, ám **ezek a technika rohamos fejlődésére tekintettel folyamatosan fejlesztésre szorulnak.** A fenti tevékenységek hatékony ellátása nagyfokú mobilitást igényel a bíróktól, ezért **a hordozható informatikai eszközök (digitális diktafon, tablet, laptop, okostelefon) és a távoli asztali kapcsolat használata évről évre növekszik.**

Az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény (a továbbiakban: Ibtv.) alapján a Kúria **a jogszabályban előírt informatikai biztonsági szint elérése** érdekében a biztonsági problémák megelőzésére, észlelésére, reagálására és kezelésére való felkészültségét a szervezeti igények, a technológiai korlátok és lehetőségek figyelembevételével folyamatosan fejleszti azért, hogy az elektronikus információbiztonsági folyamatok irányítottak és mérhetőek legyenek.

A Kúria az informatikai fejlődés biztosította lehetőségekkel élve, **az OBH támogatásával megkezdte a beszédfelismerő rendszer alkalmazásának bevezetését.** A rendszer alkalmazása kezdetben nagy erőfeszítést igényel a bíróktól, viszont a leíró munkatársak felszabaduló munkaerő-kapacitása a későbbiekben más érdemi munkára fordítható.

3.4.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A Kúrián számos munkaállomáson működik nyílt forráskódú, ingyenes irodai programcsomag (Libre Office), amely hibáinak megoldására nincs gyártói támogatás. A felhasználóknak a folyamatosan fennálló kompatibilitási problémák miatt **a Libre Office használata nehézséget okoz, továbbá a programcsomag számos hordozható eszközre nem telepíthető,** az elkészült dokumentumokat nem lehet szerkeszteni. A bírók az ítélkezési és jogegységi tevékenységükön

felül jelentős többletfeladatot látnak el, mely során számos külső féllel tartanak kapcsolatot, amihez **szükséges a gyártói támogatású Microsoft Office programcsomag** használata.

Egyre több informatikai alkalmazás OBH központi fejlesztés és üzemeltetés formájában valósul meg, ami a Kúria adatállományát is tárolja, kezeli és feldolgozza. **A központosítások miatt a Kúria egyre jobban függ a központi informatikai rendszerektől.** Az üzemeltetésen felül az informatikai eszközök beszerzését és az informatikai rendszerek fejlesztését is központilag az OBH végzi. Ezeknél a beszerzéseknél és fejlesztéseknél sokszor csak a funkcionális és működési szempontok kerülnek meghatározásra. További kihívást jelent a minél magasabb fokú, az Ibtv. előírásainak megfelelő informatikai biztonsági szint kialakítása.

3.4.4 Középtávú célok

A Kúrián továbbra is kiemelt cél **az ítélkezési és a jogegységi tevékenységet támogató informatikai háttér folyamatos fejlesztése.** Ennek keretében folytatódik a beszédfelismerő rendszer alkalmazásának kiterjesztése minden bíróra (a kirendelt bírókra is) és szükség esetén az igazságügyi alkalmazottakra is. A másik, szoftverbeszerzéssel összefüggő cél a gyártói támogatású **(Microsoft Office) programok számának növelése** a különböző helyhez kötött és hordozható számítástechnikai eszközökön.

A minél magasabb szintű adatbiztonság eléréséhez a helyben üzemeltetett eszközökön és rendszereken szükséges az Ibtv.-ben előírt **fizikai, logikai és adminisztratív védelmi intézkedések** foganatosítása. Kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a védelmi intézkedések a kezelt személyes adatok vonatkozásában megfeleljenek a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályaon kívül helyezésétől szóló, 2016. április 27-i 2016/679/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben (a továbbiakban: GDPR), illetve az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvényben (a továbbiakban: Infotv.) rögzített, informatikai szempontból releváns adatkezelési alapelveknek, valamint elősegítsék az érintettek alapvető jogainak érvényesülését.

Végül továbbra is fontos cél az informatikai háttér biztosítása a Kúria igazgatási folyamatainak modellezéséhez és menedzseléséhez, amely nagy segítséget nyújthat az újonnan belépő munkavállalók munkába állásához a könnyebb megértés és jobb áttekinthetőség biztosításával, valamint az érintetteknek az adott folyamat könnyen áttekinthető szemléltetéséhez.

3.4.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A beszédfelismerő rendszerek alkalmazása a bíróktól azt igényli, hogy a megszokott, egyedi diktálási stílusukon változtassanak. Mivel a kezdeti, tanulási időszakban a beszédfelismerés nem hatékony, ezért a hibák javításához leírói támogatás szükséges. **A betanuláshoz rendszeres, személyre szabott oktatásokat, konzultációkat célszerű szervezni.** A könnyebb használat érdekében a szakmai szintű fejlesztési, javítási igények jelzése elengedhetetlen a fejlesztők felé.

A Microsoft Office gyártói támogatással ellátott irodai programcsomagot az OBH minden bíróság részére beszerezte. A beszerzésnek köszönhetően lehetővé vált a Microsoft Outlook központi elektronikus levelező rendszerre történő átállásakor minden felhasználó

munkaállomásán és laptopján a Microsoft Office telepítése. A programcsomag hatékony használatának elősegítése érdekében elengedhetetlen a felhasználói ismeretek bővítése (betanítás, oktatás), továbbá a teljes körű bevezetéshez szükséges az otthoni munkavégést támogató távoli asztali kapcsolatot kiszolgáló szerver cseréje és a Microsoft Office-ban szerkesztett határozatoknak a kúriai határozatok adatbázisába való betöltéséhez nélkülözhetetlen feltételek megteremtése.

Az informatikai biztonság negyedik szintjének eléréséhez olyan lépések szükségesek, mint a biztonsági kontrollfolyamatok tesztelésének bevezetése, az információbiztonsági költség- és haszonelemzési módszertan kidolgozása, a hordozható adathordozók védelmének növelése, a hordozható informatikai eszközök menedzsmentjének és az adathordozók helyreállíthatatlan törlési mechanizmusának bevezetése.

A Kúria igazgatási folyamatainak modellezését segítő informatikai háttér megteremtéséhez a folyamat alapú szemléletmód elterjedése és az egyes folyamatok modellezése szükséges olyan részletességgel, hogy azok minden munkavállaló számára érthetőek és áttekinthetőek legyenek. A kész ábrákat az érintett szabályzatok mellékleteként mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni.

3.5 A Kúria jogi szakkönyvtára

3.5.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A Kúria Tóry Gusztáv Jogi Szakkönyvtára (a továbbiakban: Jogi Szakkönyvtár) széleskörű könyvtári-információs szolgáltatásokat nyújtva kívánja biztosítani a már **meglévő és folyamatosan keletkező tudáshoz való hozzáférést**, a tudásvagyon láthatóvá tételét, amellyel aktívan hozzájárul a kúriai szakmai munka magas színvonalú ellátásához.

3.5.2 A jelenlegi helyzet

A Jogi Szakkönyvtár nyilvános szolgáltatásokat is nyújtó jogtudományi szakkönyvtár, amelynek alapvető feladatán – **a kúriai ítélkező munka támogatásán** – túl további feladata az igazságszolgáltatás területén tevékenykedők (pl. bírók, ügyészek, közjegyzők), illetve az egyetemeken állam- és jogtudományi karán oktatók és a jogtudomány területén kutatók tevékenységének segítése. A Jogi Szakkönyvtár **az Országos Bírósági Könyvtári Rendszer módszertani központjaként** is működik, és szorosan együttműködik más bírósági és jogtudományi könyvtárakkal a minél színvonalasabb könyvtári szolgáltatások megvalósítása érdekében.

3.5.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A dinamikusan fejlődő digitális világban a következő évtizedben **a könyvtárhasználati szokások jelentős változása várható**, a digitális szolgáltatások térnyerésével a hagyományos könyvkölcsönzés és olvasás iránti igény csökkenése prognosztizálható.

3.5.4 Középtávú célok

A Jogi Szakkönyvtár **a jogi szakkönyvtári intézményrendszer vezető kulcsszereplőjévé** szeretne **válni**, megtartva az eddig elért eredményeket, a Minősített Könyvtár címre pályázva.

A szabványokon alapuló **digitális gyűjtemények építésével és működtetésével** kiemelt szerepet kíván játszani az igazságszolgáltatás tudományos, ítélkezési tevékenységhez kapcsolódó információs eredményeinek hosszú távú megőrzésében, hazai és nemzetközi terjesztésében. A **digitális készségek és szolgáltatások fejlesztésével** a tudásalapú igazságszolgáltatás legfőbb támogatójává, a nyomtatott és digitális jogi tudományos élet értékeinek fő őrzőjévé kíván válni.

3.5.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A bírók szolgálati helyen kívüli munkavégzésének támogatása céljából a Jogi Szakkönyvtár **az elektronikus dokumentumok kölcsönzésének bevezetését** tervezi saját üzemeltetésű informatikai rendszer útján, vagy a Corvina Országos Bírósági Integrált Könyvtári Rendszer további moduljainak használatával. További lépés a muzeális dokumentumok restaurálása és az állományvédelem megvalósítása speciális könyvszkennerek segítségével, illetve új könyvtári tér kialakításával.

4. A KÚRIA KÜLSŐ KAPCSOLATAI

A Kúria szakszerű és hatékony feladatellátásának eredményeit oly módon kell megjeleníteni, hogy azok a hazai közönség, a nyilvánosság, a többi jogász szakma és a jogalkotás, illetve a nemzetközi fórumok számára egyaránt érzékelhetővé váljanak.

4.1 A Kúria kifelé irányuló kommunikációja (PR)

4.1.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljaihoz

A korábbi stratégia a bíróság közkapcsolatairól és nemzetközi kapcsolatairól szóló fejezetében rögzített célkitűzés a jelen stratégia megalkotásakor is irányadó a következők szerint: „A Kúria teljesítményét nehéz számszerű adatokkal mérni. Ezért rendkívül fontos, hogy a bíróságon folyó munkát és eredményeket kifelé érthető és világos módon kommunikálja az intézmény. A Kúria külső megítélése, „bizalmi indexe” nem csupán a valós teljesítménytől függ, hanem annak megértésétől, elfogadásától”.

4.1.2 A jelenlegi helyzet

A Kúria külső kommunikációja jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt öt évben. Az intézmény és azon belül a Sajtótitkárság nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a Kúria legfontosabb szakmai feladatai, a jogegység megteremtése és az ítélkezési gyakorlat színvonalának emelése érdekében elvégzett tevékenység **megfelelő szakmai színvonalon jelenjen meg a sajtóban** és a nyilvánosság előtt.

A Kúria **kiegyensúlyozott és szakmai alapokon nyugvó tájékoztatást folytatott**, igyekezett a rendelkezésre álló eszközökkel elérni, hogy a legfőbb bírói fórum megítélése ne az ügyek kimenetelétől, a döntések hatásától vagy éppen a közhangulattól függjön. A Kúria következetesen **törekedett a közérthető és világos tájékoztatásra**, illetve a bírói gyakorlatban bekövetkezett, szakmailag indokolt változtatások megfelelő nyilvános magyarázatára.

Az utóbbi öt évben sikerült azt is elérni, hogy a **Kúria médiaarculata egyértelművé vált**, így az egységes megjelenés biztosított. A Kúria szóvivői és a Sajtótitkárság munkatársai rendszeresen részt vesznek az OBH által szervezett szóvivőképzéseken, szakmai konzultációkon. Az együttműködés az OBH Kommunikációs és Kapcsolattartási Főosztályával és az alsóbb fokú bíróságok kommunikációban résztvevő munkatársaival jónak mondható.

A Sajtótitkárság napi rendszerességgel áttekinti az írott és az elektronikus sajtót, a szemlézés fejlesztése megtörtént, annak megosztása elektronikus úton történik.

4.1.3 Felmerült problémák, várható kihívások

A bírósági hierarchia csúcsán álló Kúriának kiemelt felelőssége van abban, hogy az ítélkezési és jogegységesítő tevékenységét megfelelő módon kommunikálja, és ezzel **erősítse a bírósági rendszer iránti bizalmat**.

A Kúria társadalom felé irányuló kommunikációjának egyik legfontosabb közvetítő közege a sajtó. A média és az újságírás változásainak nyomon követése kiemelt feladat. A kommunikáció eredményességét ugyanakkor nem csak a sajtóban megjelent beszámolókon, publicisztikákon,

az információk nyomon követésén érdemes lemérni, hanem a társadalom igazságszolgáltatással kapcsolatos véleményén is. Ennélfogva szükségessé válhat a jövőben **olyan kutatás elvégzése** vagy tanulmányozása, **amely hiteles képet nyújt a Kúria szakmai munkájának társadalmi megítéléséről.**

4.1.4 Középtávú célok

A külső kommunikációval kapcsolatban változatlan stratégiai cél a **társadalmi elfogadottság továbbépítése.**

Bár sikerült az elmúlt öt évben lépéseket tenni a belső kommunikáció javítása érdekében, a külső kommunikáció hatékonysága, gyorsasága, az egyes témák kommunikációjának előkészítése szempontjából elengedhetetlen, hogy a **„horizontális” belső kommunikáció rendezett, rendszeres legyen,** az elektronikus úton történő információcsere erősödjön. A kúriai szervezet nagysága, sokrétűsége, feladataiban rejlő sokszínűsége megfelelő keretek között működő, rendszeres kommunikációt igényel a Sajtótitkárság felé és részéről.

További fejlesztésre szorul a bírói tanácsok és a Sajtótitkárság közötti kommunikáció annak érdekében, hogy a Sajtótitkárság kellő időben megfelelő tájékoztatásban részesüljön egy-egy jelentősebb ügy lényegéről. A nyilvánosság különböző formában és módon való tájékoztatása, a fontosabb ügyek sajtó előkészítése, vagy a szervezetrendszerben bekövetkező változások kommunikációja fejlesztendő terület.

Az OBH Kommunikációs és Kapcsolattartási Főosztályával és az alsóbb fokú bíróságok kommunikációban résztvevő bíróival fenntartott kapcsolat további javítására mutatkozik igény.

A tájékoztatási kötelezettség teljesítésén és az újságírói megkeresések megfelelő kezelésén túl, lépéseket érdemes tenni a közvélemény, a sajtó Kúria által történő tematizálása felé. Ezen kívül – bár példák mutatják, hogy ez eddig is működött – fejleszteni érdemes a nagyobb kihívást jelentő, a Kúria intézményét, az igazságszolgáltatás egészét negatívan érintő kommunikációs helyzetekre való felkészülést, és e helyzetek kezelését.

A (külső) kommunikáció függ az informatikai fejlesztésektől is. A 2018-as évben a Kúria honlapja – mint a külső kommunikáció egyik legfontosabb médiuma – újabb fejlesztésen esett át. A **honlap további rendszeres áttekintésére, fejlesztésére** a jövőben is **igény mutatkozik.**

A korábbi stratégiában a sajtótitkári és szóvivői képzésekre vonatkozó célkitűzések lényegében megvalósultak. A Kúria kommunikációjában a sajtótitkárokon és szóvivőkön kívül a Kúria vezetői és bírói is részt vesznek, ezért hasznos lehet a **bírók kommunikációs képzése** is.

Mivel a médiafogyasztási szokások is nagyban megváltoztak – megnőtt az online kommunikáció és a multimediális tartalmak szerepe –, az írásos közleményeken túl a szóbeli, élő és képi tartalmak közzétételét erősíteni érdemes. Hasznos további tematikus oktató kisfilmek készítése, videós tartalmak megjelenítése.

A magyarországi igazságügyi rendszer átalakítása a 2011. évi reformmal és a 2018., valamint a 2019. évi szervezeti változásokat előkészítő alaptörvényi és törvénymódosítások alapján vélhetően nem tekinthető lezártnak. A változások, valamint a változtatások másik két hatalmi ág általi kommunikálása a Kúria részéről is **stratégiai kommunikációt tesz szükségessé.**

4.1.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A megvalósítás első lépéseként a Kúria szabályzatait, elnöki utasításait is érdemes áttekinteni arra vonatkozóan, hogy a belső és külső kommunikáció szabályozására vonatkozó rendelkezések megújítása szükséges-e.

Indokolt továbbá a szervezetben a kommunikáció javítása érdekében átgondolni a személyügyi helyzetet (szóvivők és helyettes-szóvivők megbízása), a képzések rendszerét (kommunikációs és média képzések), valamint a technikai eszközök megújításának lehetőségeit.

A fenti célok szervezési és igazgatási eszközökkel érhetőek el. A külső kommunikáció fontosságára való tekintettel vezetői szinten egy **átfogó kommunikációs stratégia készíthető** a következő évben, amely a fenti célok és az ezekből következő részcélok megvalósításának lépéseit és a hozzájuk rendelhető erőforrásokat tartalmazza. A kommunikációs stratégiának tartalmaznia kell a változáskommunikációra vonatkozó irányokat, a többlépcsős kezelést igénylő helyzetek megoldásának intézkedési tervét is.

4.2 A Kúria nemzetközi kapcsolatai

4.2.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A korábbi stratégia leszögezte, hogy a Kúria nemzetközi kapcsolatai a Kúria alaptevékenységének a támogatásához járulnak hozzá. A nemzetközi kapcsolatokra vonatkozóan ezen túlmenően két konkrétan meghatározott stratégiai cél szerepelt.

Az egyik a részvétel a nemzeti legfelsőbb bírósági fórumok és a nemzetközi bírói fórumok közötti nemzetközi együttműködésben, meghatározó tényezővé válás ezek koordinálásában. A másik a magasabb színvonalú és elmélyültebb, az ítélkezési gyakorlat és az intézményi megoldások megismerésére is kiterjedő kapcsolatok kialakítása a szomszédos országok legfelsőbb bíróságaival.

4.2.2 A jelenlegi helyzet

Az alaptevékenységhez kapcsolódó cél tekintetében a Kúria figyelemmel kíséri más országok legfelsőbb bíróságainak, illetve a két európai bírósági fórumnak (EJEB, EuB) a tevékenységét. Ezen túlmenően részt vesz számos nemzetközi bírói, illetve bírósági szervezet munkájában, azok rendezvényeire rendszeresen bírókat küld, a nemzetközi szervezetek által cserebíróknak szervezett programok keretében külföldi bírókat fogad konzultációra, tapasztalatcserére.

A Kúria megkeresésre rendszeresen tájékoztatja nemzetközi partnereit a magyar ítélkezési gyakorlatról, illetve maga is körkérdezt intéz a partnerbíróságokhoz annak érdekében, hogy más jogrendszerek releváns gyakorlatát megismerje. **A külföldi partnerekkel folytatott kapcsolattartás elősegítése érdekében a Kúria angol nyelven rendszeres tájékoztatást nyújt honlapján szervezetéről, ítélkezési gyakorlatáról, tevékenységéről.**

A Kúria munkatársai minden évben növekvő számban vesznek részt nemzetközi bírósági szakmai rendezvényeken, tanulmányutakon. Számptalan olyan nemzetközi konferencián vállalnak a kúriai bírók aktív részvételt, amelyek lehetővé teszik számukra azt, hogy

megismerjék más országok, illetve a két európai nemzetközi bíróság ítélkezési gyakorlatát, intézményi megoldásait és jó gyakorlatait.

A Kúria azonban nemcsak meghívott munkatársain keresztül vesz részt a nemzetközi együttműködésben, hanem aktív részese a nemzetközi rendezvények alakításának, meghatározó tényezője a nemzetközi találkozók szervezésének, hiszen több kiemelkedő jelentőségű nemzetközi konferenciát szervez.

A nemzetközi kapcsolatok bővítése keretében a Kúria találkozók, szemináriumok szervezésével elmélyíti kapcsolatait többek között a német legfelsőbb bíróságokkal, az olasz, a francia, az orosz, a montenegrói, a lett, a litván legfelsőbb bírósággal, valamint új kapcsolatokat alakított ki más kontinensek legfelsőbb bírósági fórumaival, így a koreai, a kínai, az USA, a chilei, a perui legfelsőbb bírósággal, valamint Kanada és Ausztrália felsőbb bíróságaival. A Kúria emellett valamennyi szomszédos ország legfelsőbb bíróságával szoros nemzetközi szakmai kapcsolatot ápol.

2016-ban a Kúria csatlakozott a Felsőbb Bíróságok Hálózatához, amelyet az EJEB hozott létre annak érdekében, hogy az Európa Tanács tagállamainak legfelsőbb bíróságaitól és alkotmánybíróságaitól gyors és pontos információt kaphasson az európai kontinensen felmerülő egyes emberi jogi helyzetekre a nemzeti jogok, ítélkezési gyakorlat által adott válaszokról. 2017-ben a Kúria ugyancsak csatlakozott az Európai Unió Igazságügyi Hálózatához, amelynek keretében az EuB teljesebb tájékoztatást nyújt a hálózathoz csatlakozó bíróságok részére az európai jogalkalmazás egyes kérdéseiről.

4.2.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Az európai jog alkalmazásának egyre nagyobb térnyerése az Európai Unió (a továbbiakban: EU) tagállamai legfelsőbb bíróságainak az ítélkezési gyakorlatában megerősíti azt az igényt, hogy a Kúria is egyre inkább részese legyen a szorosabb nemzetközi együttműködésnek. Más országok ítélkezési gyakorlatának a megismerése, a magyar ítélkezési gyakorlat megismertetése más nemzeti, illetve nemzetközi bíróságokkal egyre inkább részévé válik a különböző országok bíróságai közötti kölcsönös bizalom kiépítésének és megerősítésének. Nem figyelmen kívül hagyva azt az alapvetést, hogy a Kúria nemzetközi kapcsolatai csak a Kúria alaptervékenységének ellátását segítő, annak magas szakmai színvonalát támogató körülményként határozhatók meg, a növekvő igényekre tekintettel továbbra is szükséges a Kúria nemzetközi kapcsolatainak továbbfejlesztése, elmélyítése.

4.2.4 Középtávú célok

A Kúriának aktívan részt kell venni a Felsőbb Bíróságok Hálózata, valamint az Európai Unió Igazságügyi Hálózata keretében folyó információcserében. A szakmai együttműködési kapcsolatokat erősíteni kell az EU tagállamai legfelsőbb bíróságaival az ítélkezési gyakorlatra és az egyes intézményi jó gyakorlatokra vonatkozóan.

Folytatni szükséges a Közép- és Kelet-Európai Főbírók konferenciáin, valamint az Európai Unió Legfelsőbb Bírósági Elnökei Hálózatának éves kollokviumain és az Európai Jogi Intézet rendezvényein való aktív részvételt.

A V4 országok legfelsőbb bíróságaival fennálló együttműködést el kell mélyíteni, fel kell tárni a további lehetőségeket.

Folytatni kell és tovább kell fejleszteni a külföldi legfelsőbb bíróságokkal megkötött megállapodások alapján fennálló együttműködést.

A fenti együttműködések révén megszerzett szakmai tapasztalatok belső kommunikációját legalább a jelenlegi szinten kell tartani.

4.2.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A nemzetközi kapcsolattartás szervezése a Kúria Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Irodájának a feladata. A további kapcsolatok kiépítésében és a meglévők elmélyítésében kiemelt szerepet játszik a Kúria vezetőinek és bíróinak személyes erőfeszítése is. A külföldön megszerzett tapasztalatok átadására a létező szakmai és igazgatási fórumok szolgálnak.

A nemzetközi kapcsolatok ápolásának anyagi fedezetére a Kúria vezetése biztosít forrást, illetve egy-egy nemzetközi vonatkozású projekt megvalósítása pályázati forrásból is biztosítható. A pályázatok menedzselésében a Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Jogi Iroda megfelelő tapasztalattal rendelkezik.

4.3 A Kúria kapcsolata más hazai szakmai-jogi szervezetekkel

4.3.1 Kapcsolódás a Kúria intézményi céljához

A Kúria a hazai igazságszolgáltatás rendszerén belül működik, így **tevékenységére hatnak más igazságszolgáltatási szereplők lépései is**, ezért a Kúriának a jelen stratégia első részében vázolt **célkitűzései csak rendszerben gondolkodva érhetők el**, azaz tekintettel kell lenni a többi szereplő stratégiai céljaira is, és amennyire csak lehet, velük együttműködve kell a saját célok elérésén munkálkodni. **A kapcsolattartás továbbá a Kúria szakmai elismertségét is növeli.**

A Kúria és más hazai szakmai-jogi szervezetek közötti kapcsolattartásra vonatkozó stratégiai célok meghatározásakor különös figyelemmel kell lenni arra, hogy **az együttműködés nem csupán a Kúria, hanem a másik szerv stratégiáján, szándékán is múlik**. Feltétlenül szükséges ugyanakkor annak deklarálása, hogy **a Kúria az együttműködésre valamennyi érintett szervezet vonatkozásában nyitott.**

4.3.2 A jelenlegi helyzet

Az OBH elnöke és az Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT) elnöke rendszeres meghívottjai a Kúria teljes ülésének, és azon rendszeresen meg is jelennek. A Kúria elnöke – beosztásánál fogva – az OBT állandó tagja.

Eredménynek tekinthető, hogy a kúriai bírók a Magyar Igazságügyi Akadémia (a továbbiakban: MIA) bíróképzési programjain oktatóként is rendszeresen részt vesznek.

A Kúria bírói közül többen részt vesznek az OBH munkacsoportjaiban, illetve a bírósági fogalmazók felvételi versenyvizsgáztatásának lebonyolításában. Ugyanígy az OBH-ba beosztott bírók, illetve **az alsóbb fokú bíróságok bírói rendszeresen közreműködnek a**

Kúria joggyakorlat-elemző csoportjainak munkájában.

Az Alaptörvény hetedik módosítása az igazságszolgáltatási tevékenységet ellátó **bíróági szervezetet rendes és közigazgatási bíróságokra osztotta**, aminek részletes szabályozását tartalmazza a közigazgatási bíróságokról szóló 2018. évi CXXX. törvény. Az Országgyűlés ugyan a közigazgatási bíróságok bevezetését elhalasztotta, azonban csupán a közigazgatási bíróságokról szóló törvény hatályba lépéséről és egyes átmeneti szabályokról szóló 2018. évi CXXXI. törvényt helyezte hatályon kívül, mind az alaptörvény-módosítás, mind a sarkalatos törvény érvényben maradt. Így fel kell készülni arra, hogy az önálló, elkülönült közigazgatási bírósági rendszer – a 2018. évi CXXX. törvény 85. §-ában foglaltaknak megfelelően – a hatályba léptető törvény megalkotásával bármikor bevezethető.

E szabályozás szerint a rendes bíróságok kompetenciája a büntetőügyben és a magánjogi jogvitában való döntés, míg a közigazgatási bíróságok a közigazgatási jogvitákat bírálják el. Az Alaptörvény hetedik módosítása a bírósági szervezetet is megosztotta, a rendes bíróságok élén a Kúria, míg a közigazgatási bíróságok élén a Közigazgatási Felsőbíróság áll. Ezért számítani kell arra, hogy az Alaptörvény hetedik módosítása következtében **a Kúrián megszűnhet a közigazgatási szakág.**

A korábbi stratégia célkitűzésként fogalmazta meg, hogy az ügyészség képviselője és az ügyvédi kamara elnöke tanácskozási joggal részt vehessen a kollégiumi üléseken. A Legfőbb Ügyész állandó meghívott a Kúria teljes ülésein, ezen túl pedig képviselőjük rendszeresen részt vesz a Büntető Kollégium ülésein, a büntető ügyszakban a kollégiumvezetők és a kúriai bírók évente kétszer megrendezett háromnapos tanácskozásán. A másik két kollégiumban ilyen irányú igény nem merül fel.

A korábbi stratégia ugyancsak célként határozta meg, hogy **az Alkotmánybíróság elnöke (vagy képviselője) tanácskozási joggal részt vehessen a Kúria teljes ülésén**, a joggyakorlat-elemző csoportok munkájában, kollégiumi üléseken. Ez csupán eseti jelleggel valósult meg, ugyanakkor **kúriai bírók is többször részt vesznek az Alkotmánybíróság által szervezett rendezvényeken.**

Szintén korábbi cél volt, hogy a kúriai bírók az egyetemeken által szervezett konferenciákon közreműködjenek. Bár ez a cél eseti jelleggel érvényesül, az egyetemekkel való együttműködés további formáját jelenti az is, hogy **az oktatásban, vizsgáztatásban a Kúria több bírója rendszeresen közreműködik.**

4.3.3 Felmerült problémák, várható kihívások

Kihívásként merül fel, hogy az Alkotmánybíróságra vonatkozó új szabályozás lényegében valamennyi jogágban az alkotmányjogi panaszt a szakági eljárásrendekbe csatornázza be. Szintén megoldandó feladat, hogy az Alaptörvény hetedik módosítása a bíróságok számára a jogszabályok értelmezése során előírja **a jogszabály preambulumának**, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló **javaslat indokolásának a figyelembe vételét**, ami **fokozottan igényli** a bírói és az alkotmánybírói gondolkodás közelítésének szükségességét, illetve **a jogalkotási folyamatban történő érdemi részvételt is**, amely – ahogyan a jelen stratégia fentebb tartalmazza – jelenleg csupán névleges.

Az önálló közigazgatási bírósági rendszer esetleges jövőbeli megteremtése közvetlenül

kihathat a Kúria működésére. Számos probléma merülhet fel mind az átalakulás folyamatában, mind a későbbi működésben. Ebben az esetben két bírósági szervezet működik majd párhuzamosan, így a **szervezetek közötti összhang megteremtése stratégiai feladat.**

A Kúria további működését tekintve kiemelhető, hogy **mind a büntető, mind a polgári-gazdasági-munkajogi szakágban felmerülnek közigazgatási jogi problémák,** amelyek megoldását eddig formális (pl. öttagú tanács alakítása) és informális megoldások segítették. Fel kell készülni arra, hogy a **közigazgatási szakág megszűnésével ezek a lehetőségek is megszűnnek.**

Továbbra sem biztosított, hogy a Kúria kiemelt helyzetének megfelelően részt vegyen a jogszabályalkotás kezdeményezésében és a jogszabálytervezetek véleményezésében. A Kúria részvétele gyakran névleges, elsősorban az érdemi vélemény kialakítására és kifejtésére alkalmatlan, irreálisan rövid határidővel véleményezésre megküldött tervezetek miatt. Ezen kívül **a kúriai bírók csak esetlegesen, más kapcsolatok révén, az OBH egyes munkacsoportjaiban való tagságuk folytán vesznek részt a jogszabálytervezetek véleményezésében.**

A MIA által szervezett képzéseken a kúriai bírók oktatóként, előadóként általában egyéni felkérés alapján, és **nem szervezett formában vesznek részt.**

Az egyetemekkel való kapcsolattartás intézményesítettsége alacsony fokú, aminek következtében a kúriai bírók részvétele egyetemi konferenciákon és más rendezvényeken, előadásokon csupán **eseti jellegű,** a meghívás inkább a személyes kapcsolatokon alapul.

Az érdekérvényesítés során felmerült problémák hatékonyabb kezelése érdekében is fejlesztésre szorul a kapcsolattartás a Magyar Bírói Egyesülettel és a Magyar Jogász Egylettel.

4.3.4 Középtávú célok

A Kúria változatlan célja a korábbi stratégiával egyezően, hogy a **jövőben is kiegyensúlyozott kapcsolatot tartson fenn az OBH-val és az OBT-vel.**

Az Alkotmánybírósággal való együttműködés erősítésének és intézményesítésének a fenti alfejezetben vázolt okok miatt (az alkotmányjogi panasz eljárásrendje, a jogszabályok preambulumanak és indokolásának figyelembevétele a jogalkalmazás során) **jelentős hangsúlyt kell kapnia.**

Az önálló közigazgatási bírósági rendszer létrehozása esetén a Kúria stratégiai céljának kell tekinteni, hogy együttműködjön a Közigazgatási Felsőbírósággal.

A Kúria továbbra is meghatározza az alkotmányjogi panasz útján megsemmisített bírói ítéleteket követő eljárás típusát (Pp. XXX. Fejezet), amely feladat közjogi ismeretekkel rendelkező bírók részvételét is igényli.

Amint a jelen stratégia általános céljai között is szerepel, elérendő, hogy **a bírósági szervezetet érintő jogszabályok véleményezésének joga közvetlenül és önállóan illesse meg a Kúriát is,** és ily módon részvétele a jogalkotásban intézményesített legyen. Célszerű egy olyan munkacsoport létrehozása, amely alkalmas a jogszabályalkotás bármelyik szakaszában szakmailag megalapozott vélemény készítésére, amelybe tagokat delegálnának a Kúria egyes tanácsai, továbbá tagjai lennének a kollégiumvezetők és igénybe venné a főtanácsadók

közreműködését is. Különösképpen **az igazságszolgáltatással összefüggő jogszabályok esetében kiemelt cél, hogy a Kúria** ne csak a már elkészült tervezet véleményezésének szakaszában, más szervekkel egy sorban adja meg a véleményét, hanem **már a jogszabályalkotási folyamat kezdeti szakaszában kerüljön bevonásra.**

Az egyetemekkel történő kapcsolatépítés területén számos további lehetőség adódik. Ilyen például „Kúriai esetek” címmel **alternatív kurzusok hirdetése a jogi karokon, az egyetemi hallgatók folyamatos jellegű joggyakorlati rendszerének kialakítása**, valamint a **Kúria tudományos tanácsának létrehozása**, amelynek tagjai lehetnének a tudományos fokozattal rendelkező bírók, kúriai főtanácsadók, egyetemi tanszékek, akadémiai intézetek delegáltjai.

4.3.5 A megvalósítás lépései, monitoring

A Kúrián kívüli szakmai szervezetekkel történő kapcsolattartás fejlesztése differenciált feladat. Az OBH-val, az OBT-vel és a jogalkotással **tovább kell építeni a megfelelő szakmai csatornákat**, a Kúrián belül pedig meg kell teremteni a gördülékeny együttműködés intézményi feltételeit.

Az Alkotmánybírósággal, a közigazgatási bírósági rendszerrel, az ügyészséggel, az ügyvédi kamarákkal és az egyetemekkel **eddig meglévő szakmai kapcsolatok**, együttműködések **további erősítése**, intézményessé tétele a kollégiumvezetők és minden kúriai bíró felelőssége, amelyhez az intézményi támogatást a Kúria vezetésének kell biztosítania. A kapcsolatok további erősítése során minden szinten **törekedni kell a Kúria egyedi helyzetéből fakadó szakmai tekintélynek megőrzésére és növelésére.**

5. HORIZONTÁLIS SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÍTÉSE A STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA SORÁN

5.1 A Kúria szerepe a jogbiztonság megerősítésében

Az EU Bizottsága által évente megjelentetett „Igazságszolgáltatási Eredményjelző Tábla” 2019. évi kiadásának előszava is hangsúlyozza, hogy a többi hatalmi ágtól függetlenül, magas színvonalon és hatékonyan működő igazságszolgáltatási rendszernek kulcsszerepe van a jogállamiság fenntartásában, mint ahogyan az európai jog érvényesítésében, a piacbarát jogi környezet megteremtésében és a tagállamok közti kölcsönös bizalom elmélyítésében is.

Mivel a Kúria tevékenysége formálisan és informálisan is meghatározó a teljes bírósági rendszerre nézve, és részese az európai jogszolgáltató mechanizmusnak, a fent említett értékek megvalósításában a hazai és az európai szinten egyaránt kiemelkedő a felelőssége. A jelen stratégia ezen értékek folyamatos érvényesülésének egyik garanciája, amellyel a Kúria nemcsak ezen értékek melletti elkötelezettségét fejezi ki, hanem konkrét lépéseket is előíranyoz.

5.2 Fenntarthatósági szempontok

A jelen stratégiában foglalt célok, és az azokat szolgáló változtatások fenntartásában kulcskérdés, hogy a célok megvalósulásához szükséges megoldásokat sikerül-e beépíteni a Kúria rutinszerű működésébe. Ennek módja egyrészt az, hogy az újítások, az addig megszokottól eltérő tevékenységi formák, szervezeti módosítások fokozatosan, kis lépésekben kerüljenek bevezetésre, és a változások mibenlétéről, azok előnyeiről részletesen tájékoztassák az érintetteket, másrészt a Kúria vezetése az implementálás állásáról rendszeresen gyűjtse a visszajelzéseket.

A jelen stratégia maga is számol a fenntarthatóságnak ezzel a problémájával, így az egyes alfejezetekben kellő részletességgel írja le a célok elérésének módjait, amelyek a megvalósítás során még tovább bonthatók kisebb lépésekre, így az előrehaladás könnyebben ellenőrizhetővé válik. Mivel a Kúria személyi állománya eddig is pozitívan viszonyult a magas színvonalú és hatékony munkavégzés feltételeit javító intézkedésekhez, várhatóan a dolgozók támogatni fogják a jelen stratégiában foglalt célok megvalósítását.

A fenntarthatóság további belső dimenziója gazdasági. A Kúria pénzügyi-gazdasági helyzete – számottevő saját bevételek híján – a költségvetési támogatás mértékétől függ, amely az elmúlt években kiegyensúlyozottan alakult. Ha ez a tendencia folytatódik, akkor a jelen stratégiában megfogalmazott célok megvalósíthatók lesznek, tekintettel arra is, hogy azok jelentős része nem igényel jelentős mértékű kiadást. Ha e célokat sikerül elérni, fenntartásuk sem igényel extra ráfordítást, közülük néhány pedig kimondottan költségmegtakarítást eredményez (pl. az épület energiatakarékossá tétele).

Az elérendő eredmények fenntartásának külső feltételei is vannak. Ezek közül kiemelkedik a Kúria felé irányuló közbizalom, amely nélkül a magas színvonalú és hatékony munka sem eredményez olyan társadalmi közeget, amelyben a Kúria zavartalanul tudná ellátni törvényi kötelezettségeit. A jelen stratégia ezért szentelt külön fejezetet a külső kapcsolatoknak és kiemelt figyelmet a kifelé irányuló kommunikáció fejlesztésének.

5.3 Adatvédelmi megfelelés

Magyarország EU-s tagsága a szabályozási környezet változásának egyik olyan tényezője, amely közvetlen hatást gyakorolhat a Kúria ügyintézési és ügyviteli folyamataira is. Az EU adatvédelmi reformjának eredményeként a személyes adat-kezelés körében a Kúria alkalmazza a GDPR, illetve tagállami jogforrásként az Infotv., továbbá az ágazati törvények rendelkezéseit.

A Kúria folyamatosan figyelemmel kíséri az Európai Adatvédelmi Testület által a GDPR alapvető fogalmai, egyes cikkei egységes értelmezésére és alkalmazására kiadásra kerülő iránymutatásait, ajánlásait illetve legjobb gyakorlatait, amelyek alapján a rendelkezésére álló humán erőforrás és költségvetés keretei között megteszi a szükséges technikai és szervezési intézkedéseket. E körben az ügyintézési és ügyviteli folyamatait, az azokra vonatkozó belső szabályozóit a megfelelés érdekében módosítja, illetve javaslatot tesz az érintett jogszabályok jogalkotói módosítására is.

A Kúria hangsúlyt helyez továbbá arra, hogy a munkavállalói a személyes adat-kezelés szabályait mind elméletben, mind gyakorlatban készségszinten elsajátítsák. E cél megvalósítása érdekében a Kúria egyrészt az oktatási tervét kibővíti az adatvédelmi felelős e tárgykörben tartandó rendszeres oktatásaival és műhelygyakorlataival, másrészt a munkavállalók gyors informálásának új eszközeként bevezetni tervezi az adatkezelési hírlevél szolgáltatást is.

6. VÁLTOZÁSMENEDZSMENT

Jelen stratégia felöleli a Kúria működésének minden területét, az igazságszolgáltatástól az igazgatásig egyaránt, azzal, hogy a célkitűzések alapját a megalkotáskor rendelkezésre álló információk és a korábbi stratégia megvalósítási időszakában szerzett tapasztalatok alkotják. A célkitűzések jelentős része kizárólag abban az esetben valósulhat meg, ha a teljes stratégiai tervezési időszak alatt az egyes szervezeti egységek együttműködése zökkenőmentes, valamint a külső környezetben (pl. jogalkotás, költségvetés) e célkitűzésekre érdemben ható változás nem következik be.

A külső hatások és az intézményi cselekvés folyamatának alakulása egyaránt olyan dinamikus tényező, amely természetéből fakadóan folyamatos visszacsatolást igényel a Kúria részéről. Ennek szükségességére a korábbi stratégiában már történt utalás, azonban működési keretei nem kerültek meghatározásra.

Amennyiben sor kerül az önálló közigazgatási bírósági rendszer létrehozására, az közvetlen hatással lesz a Kúria működésére. Számos megoldásra váró feladat merülhet fel mind az átalakulás folyamatában, mind a későbbi működésben, melyre a Kúrián előre fel kell készülni.

Személyzeti stratégia kidolgozását igényli többek között a kúriai bírók jelentős létszámát érintő, a felső korhatár elérése miatti nyugdíjazással összefüggő, valamint a vezetői megbízások megszűnéséből adódó feladatok gyors és hatékony megoldása.

Szintén komplex cselekvési terv szükséges a „Kúria épület” rekonstrukciója kapcsán felmerült feladatok ellátására, valamint az új informatikai rendszerek bevezetése mellett az információbiztonsági és adatvédelmi követelményeknek való megfelelés továbbfejlesztésére.

Előbbi példálózó jelleggel felsorolt stratégiai területeket érintő feladatok megvalósítása már önmagában jelentős mértékű belső szabályozási kötelezettséggel jár együtt, amely megfelelő időben és minőségben való elvégzése szintén stratégiai tervezést igényel.

Figyelemmel az elmúlt időszakban történt számos változásra és a stratégiai tervezés többéves időtartamára, a stratégiai célok megvalósításához alapvetően szükséges, hogy a Kúria a szabályozási, működési környezet esetleges változására proaktívan tudjon reagálni és a célkitűzéseket a környezeti változásokra figyelemmel korrigálni. Szükséges továbbá, hogy képes legyen a prioritások helyes megállapításával biztosítani azt, hogy a célkitűzések megvalósítása a jelen stratégia elfogadását követően azonnal megkezdődhessen.

A változásmenedzsment tehát nem egyszerűen a Kúria működését érintő változtatások kényszerű, a szervezeti struktúrában felülről-lefelé irányuló levezénylését jelenti, hanem egyben a környezeti változások által generált belső, akár horizontális irányú fejlődési lehetőségek kihasználását is.

A sikeres változásmenedzsment végrehajtásához a Kúria vezetésének figyelnie kell, hogy várható-e a működést befolyásoló külső körülmények változása, arra indokolt-e reagálni, ha igen, mikor és milyen célzott változtatásokra van szükség, továbbá azt miként kell kommunikálni.

Ennek biztosításához alapvetően szükséges, hogy a stratégiai tervezés időszaka alatt, a Kúria szervezetén belül egyrészt a külső változásokra azonnal reagálni és hatékonyan együttműködni képes igazgatási és szakmai tudásbázis álljon rendelkezésre, amely nem a változások bekövetkezésekor próbálja a zökkenőmentes működést fenntartani és a stratégiai célokat megvalósítását tovább vinni, hanem előre felkészül a változások lehetséges körére és azokra időben megadja a válaszokat, másrészt folyamatosan gondozza a stratégiai célok megvalósításának előrehaladását és szükség esetén javaslatot tesz a korrekcióra.

Jelen stratégiában rögzített célkitűzések megvalósítása, a változások kezelése érdekében a Kúrián a stratégiai területeket képviselő munkatársakból megalakult egy igazgatási szakmai csoport, amelynek feladatát képezi az igazgatási intézkedések előkészítése, korrekciója, végrehajtásának koordinációja, kommunikációja, valamint a megvalósulás ellenőrzése.

Budapest, 2019. október 21.

Dr. Darák Péter
elnök